

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 95

Din 16.02.2021

Dosar nr.: 629/2020 conexasat cu dosar nr. 911/2020 și cu dosar nr. 912/2020

Petiția nr.: 5363/03.09.2020 conexasată cu petiția nr. 7151/09.11.2020 și cu petiția nr. 7152/09.11.2020

Petent: Centrul European pentru Drepturile Romilor

Reclamați:

1. Municipiul Baia Mare, reprezentat prin primar
2. Consiliul Local Baia Mare

Obiect: practici discriminatorii în alocarea locuințelor sociale și locuințelor din fondul locativ de stat

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

Centrul European pentru Drepturile Romilor (ERRC AISBL), cu sediul în Belgia, Bruxelles, Amnesty International, Avenue de Cortenbergh 71, et. 4 și adresa de e-mail:

2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

1. **Municipiul Baia Mare**, cu sediul în Baia Mare, Str. Gh. Sincai nr. 37, județul Maramureș
2. **Consiliul Local Baia Mare**, cu sediul în Baia Mare, Str. Gh. Sincai nr. 37, județul Maramureș

II. Procedura de citare a părților

3. În temeiul art. 20 alin. 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată², Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. În dosarul nr. 629/2020 (petiția nr.5363/03.09.2020), prin adresa înregistrată sub nr. 172/12.01.2021 au fost citate părțile. Citarea a fost realizată fără acordarea unui termen de audieri, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea virusului SARS-CoV-2, solicitându-se părților precizarea acordului privind soluționarea speței, fie în lipsă (cu comunicarea de note scrise / puncte de vedere în scris, în vederea îndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 11 alin. 2 și art. 38 din Ordinul nr. 144/2008 privind aprobarea Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor la CNCD), fie cu acordarea de termen pentru audiere la sediul CNCD.

Citația adresată petentului a fost transmisă prin intermediul poștei electronice la adresa de e-mail vivien.brassoi@errc.org, la dosar existând la dosar dovada transmiterii, iar citațiile adresate părților reclamate 1 și 2 au fost transmise cu poșta militară.

5. Prin citația înregistrată sub nr. 172/12.01.2021, raportat la capătul de cerere privind înlăturarea consecințelor faptelor discriminatorii, petentului i s-a pus în vedere faptul că s-a ridicat din oficiu excepția de necompetență a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

6. Procedură legal îndeplinită.

7. În dosarul nr. 629/2020 (petiția nr.5363/03.09.2020), prin adresa înregistrată sub nr. 965/09.02.2021 partea reclamată U.A.T. Baia Mare a depus un punct de vedere (care a fost transmis petentului prin adresa înregistrată sub nr. 4417/10.06.2021).

8. Prin adresa înregistrată sub nr. 1181/12.02.2021, petentul a solicitat conexarea dosarului nr. 629/2020 cu dosarul nr. 911/2021, acestea având același obiect.

9. În dosarul nr. 629/2020, prin adresa înregistrată sub nr. 1330/18.02.2021 petentul a depus statutul organizației ERRC AISBL.

10. În dosarul nr. 629/2020, prin adresa înregistrată sub nr. 4417/10.06.2021 s-a comunicat părților posibilitatea de a formula concluzii scrise raportat la aspectele invocate pe parcursul soluționării speței.

11. În dosarul nr. 629/2020, prin adresa înregistrată sub nr. 6231/18.08.2021 (respectiv nr. 6232/18.08.2021) petentul a depus concluzii scrise.

12. În dosarul nr. 629/2020, partea reclamată nu a depus concluzii scrise.

13. În cadrul ședinței de deliberări din data de 14.07.2021 s-a decis conexarea dosarelor nr. 629/2020, nr. 911/2020 și nr. 912/2020.

14. **În dosarul nr. 911/2020 (petiție nr. 7151/09.11.2020)**, prin adresa înregistrată sub nr. 7151/26.11.2020 au fost citate părțile. Citarea a fost realizată fără acordarea unui termen de audieri, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea virusului SARS-CoV-2, solicitându-se părților precizarea acordului privind soluționarea speței, fie în lipsă, fie cu acordarea de termen pentru audiere la sediul CNCD.et

15. Procedură legal îndeplinită.

16. În dosarul nr. 911/2020, prin adresa înregistrată sub nr. 8302/30.12.2020 partea reclamată U.A.T. Baia Mare a depus un punct de vedere.

17. **În dosarul nr. 912/2020 (petiție nr. 7152/09.11.2020)**, prin adresa înregistrată sub nr. 7152/18.12.2020 a fost citat petentul, iar prin citațiile înregistrate sub nr. 8108/18.12.2020 au fost citate părțile reclamate. Citarea a fost realizată fără acordarea unui termen de audieri, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea virusului SARS-CoV-2, solicitându-se părților precizarea acordului privind soluționarea speței, fie în lipsă, fie cu acordarea de termen pentru audiere la sediul CNCD.

18. Prin citația înregistrată sub nr. 7152/18.12.2020, petentului i s-a pus în vedere faptul că s-a ridicat din oficiu de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării excepția de tardivitate a introducerii petiției, având în vedere că hotărârea

de consiliu local a fost adoptată în anul 2016, depășindu-se termenul legal de 1 an de la săvârșirea faptei.

19. Procedură legal îndeplinită.

20. În dosarul nr. 912/2020, prin adresa înregistrată sub nr. 1061/10.02.2021 partea reclamată U.A.T. Baia Mare a depus un punct de vedere (care a fost transmis petentului prin adresa înregistrată sub nr. 1338/19.02.2021).

21. În dosarul nr. 912/2020, prin adresa înregistrată sub nr. 1338/19.02.2021 s-a comunicat petentului posibilitatea de a formula concluzii scrise raportat la aspectele invocate de către părțile reclamate.

22. Prin adresa înregistrată sub nr. 779/01.02.2021 petentul a solicitat conexarea dosarelor 629/2020, 911/2020, 912/2020, 913/2020, 914/2020, aflate pe rolul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, având ca obiect discriminarea romilor în accesul la locuințe în Baia Mare și Cluj-Napoca.

23. În dosarul nr. 912/2020, prin adresa înregistrată sub nr. 780/01.02.2021 petentul a depus concluzii scrise.

III. Susținerile părților conform obiectului dosarului

Susținerile petentului

24. Prin petiția înregistrată sub nr. 5363/03.09.2020, petentul susține că, prin includerea, între criteriile de prioritate în baza cărora se repartizează locuințele sociale, a criteriului „nivelul de educație”, este restrâns accesul etnicilor romi la obținerea acestor locuințe, respectivul criteriu, deși aparent neutru, având un efect disproporționat asupra romilor (fapt ce constituie discriminare indirectă a romilor în accesarea la acestor locuințe).

25. Petentul precizează că, potrivit recensământului efectuat în 2011, populația municipiului Baia Mare este de 123.738 locuitori, majoritatea locuitorilor fiind români (77,67%); principalele minorități sunt maghiarii (10,3%) și romii (2,51%), în timp ce 9,04% nu și-au declarat etnia; numărul romilor din localitate este 3107.

26. Petentul susține că aspectele sociale, economice, tehnice și juridice ale construcției și folosinței locuințelor sunt reglementate de Legea locuinței nr. 114/1996, care are la bază principiul accesului liber și neîngrădit la locuințe al fiecărui cetățean; conform art. 43 din Legea locuinței nr. 114/1996, criteriile de prioritate sunt stabilite la nivel local prin hotărâre de consiliu local, fiecăruia din aceste criterii fiindu-i atașat un anumit punctaj, criteriile și punctajele atașate lor variind în mod semnificativ între diversele unități administrativ teritoriale.

27. În continuare, petentul precizează că, în municipiul Baia Mare, acordarea locuințelor sociale este reglementată prin Hotărârea Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016 privind aprobarea procedurii de administrare a locuințelor sociale din Municipiul Baia Mare și a criteriilor pentru stabilirea priorității în vederea acordării acestora, precum și Anexa 2 la aceasta hotărâre care specifică punctajul acordat fiecărui criteriu. Anterior HCL nr. 415/2016, criteriile de prioritate pentru acordarea de locuințe sociale erau stabilite prin HCL nr. 434/2015 privind aprobarea procedurii de administrare a locuințelor sociale din Municipiul Baia Mare și a criteriilor pentru stabilirea priorității în vederea acordării acestora.

28. Petentul menționează că atât HCL nr. 415/2016 cât și HCL nr. 434/2015 cuprind prevederi asemănătoare referitoare la acordarea unor punctaje diferite solicitanților de locuințe sociale în funcție de nivelul de educație, dar HCL nr. 415/2016 conferă o preferință mai mare pentru învățământul superior decât HCL nr. 434/2015.

29. Petentul arată că Anexa nr. 2 la HCL nr. 415/2016 prevede acordarea următoarelor punctaje în funcție de nivelul de educație al solicitanților:

- Fără studii sau în lipsa actelor de studii **0 puncte**
- Studii primare (cl.I-IV) **5 puncte**
- Studii gimnaziale (cl.V-VIII) **8 puncte**

Pregătire profesională

- Studii liceale (cl.IX-XII/XIII) **10 puncte**

- Studii postliceale **10 puncte**

- Studii universitare și/sau postuniversitare **30 puncte**

30. Petentul subliniază faptul că diferența dintre punctajele alocate între cei fără învățământ formal și absolvenții universitari este extremă, de 30 punctaje.

31. *Petentul susține că HCL nr. 434/2015 acorda următoarele punctaje (cu doar 15 puncte pentru studii superioare)*

- *Titularul cererii nu are studii sau pregătire profesională* *0 puncte*
- *Titularul cererii are școala generală, dar fără pregătire profesională* *5 puncte*
- *Titularul cererii are studii medii* *8 puncte*
- *Titularul cererii are studii medii, completate de pregătire profesională de specialitate sau studii superioare de scurta durata aduc candidatului* *10 puncte*
- *Titularul cererii are studii superioare* *15 puncte*

32. În continuare, petentul susține că acordarea locuințelor din fondul locativ de stat este reglementată prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Baia Mare nr. 433/2015 privind repartizarea și închirierea locuințelor de serviciu din fondul locativ al municipiului Baia Mare și Anexa 1 la aceasta care specifică criteriile de repartizare a acestor locuințe, iar Litera C2 din Anexa 1 la HCL nr. 433 /2015 prevede punctaje în funcție de nivelul studiilor, astfel:

- funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii postuniversitare, masterat, doctorat: **40p**
- funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii superioare de lungă durată: **20p**
- funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii superioare de scurtă durată: **15p**
- funcția deținută se în baza absolvirii de studii medii: **10p**
- funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii gimnaziale: **6p**

33. Astfel, petentul precizează că și în acest caz diferența dintre punctajele alocate între cei fără învățământ formal și absolvenții universitari este semnificativă.

34. Petentul susține că instituirea unui sistem de acordarea a locuințelor sociale și a locuințelor din fondul locativ de stat care dezavantajează printr-un punctaj inferior solicitantii cu un nivel mai scăzut de educație conduce la refuzul închirierii acestor locuințe către romi.

35. Petentul precizează că prevederea referitoare la nivelul de educație constituie un dezavantaj indirect pentru romi, ținând cont de discrepanțele persistente între populația majoritară și cea de etnie romă sub acest aspect, după cum reiese din datele furnizate de Institutul Național de Statistică. Astfel, structura educațională a celor mai numeroase trei grupuri etnice din România, după forma de învățământ absolvită este următoarea:

	Superior	Postliceal+liceal	Gimnazial	Primar	Fără școală
Români	14,8%	42,3%	26,6%	13,8%	1,6%
Maghiari	10,2%	46,2%	30,5%	11,1%	2,1%
Romi	0,7%	9,2%	35,7%	34,2%	20,2%

36. De asemenea, potrivit statisticilor la nivel național, 53% din romi locuiesc în spații mici de sub 4mp/persoană, spre deosebire de români și maghiari al căror procent este de 10,47%, respectiv 8,87%. Astfel, conform unei statistici din anul 1992 privind repartiția procentuală la nivel național în cadrul celor patru comunități etnice în funcție de suprafața camerelor de locuit ce revine unei persoane, situația este următoarea:

	(%) Români	(%) Maghiari	(%) Romi	(%) Germani	(%) Evrei
sub 4 mp	10,47	8,87	53,53	3,34	0,00
4-5,9 mp	11,09	9,74	19,76	5,30	1,85
6-7,9 mp	11,39	9,38	7,67	6,68	1,85
8-9,9 mp	11,31	10,62	5,26	8,06	3,70
10-11,9 mp	11,20	12,08	3,56	10,61	7,41
12-13,9 mp	11,37	10,11	3,02	11,39	11,11
14-15,9 mp	11,26	11,34	1,99	14,34	25,93
16-17,9 mp	10,83	15,55	3,26	16,70	14,82
18 mp și peste	11,08	12,35	1,93	23,58	33,33

37. În continuare, petentul susține că, potrivit unui raport din 2012 cu privire la situația comunităților de romi din Baia Mare: „comunitate de romi formată din 52 de familii, respectiv 200 de locuitori, conform datelor Primăriei Baia Mare, trăiesc în locuințe improvizate și în sărăcie extremă, existența zilnică a acestora fiind pusă sub semnul amenințării. Menționez depărtarea față de oraș, instabilitatea construcțiilor/colibelor, așezarea în imediata apropiere de stația de epurare a apei, lipsa totală a utilităților ”.[...] „Cartier de romi încheșat, cu vechime, situat în apropierea fostei fabrici Romplumb, care numără 530 de locuitori, conform datelor oferite de către Primăria Baia Mare. O parte importantă a romilor a lucrat, până de curând, la închiderea activității, la fabrica Romplumb. Locuințele sunt consolidate, o bună parte sunt construite din materiale durabile, racordate la rețeaua de curent electric și de gaz, au acces la apă potabilă, cișmele comune și câteva individuale, în curte. Membrii comunității trăiesc o stare de insecuritate din cauza notificărilor și somațiilor cu privire la evacuarea și demolarea locuințelor”.

38. Petentul precizează că importanța facilitării accesului romilor la locuințe sociale a fost subliniată în mod repetat de diferite foruri internaționale, precum Comisia Europeană, care, în anul 2014, menționa în analiza *Strategiei de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2012-2020* necesitatea întăririi măsurilor privind condițiile de locuit și a accesului la locuințe sociale. În același sens, Comitetul ONU pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale și-a exprimat îngrijorarea privind condițiile precare de locuit a majorității romilor, numărul limitat de locuințe sociale disponibile și absența unui mecanism de monitorizare care să asigure că alocarea acestora este transparentă și non-discriminatorie, Comitetul recomandând printre altele acordarea priorității a unor astfel de locuințe grupurilor dezavantajate și marginalizate și în special romilor. De asemenea, în Rezoluția 1740 (2010) privind situația romilor în Europa, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a remarcat, cu îngrijorare [...] că situația romilor în materie de educație, ocuparea forței de muncă, locuințe, îngrijirea sănătății și participare politică nu este deloc satisfăcătoare, Adunarea declarând că adoptarea unor strategii naționale nu este suficientă în absența unor măsuri de punere în aplicare la nivel local și regional.

39. În ceea ce privește încălcarea prevederilor O.G. nr. 137/2000, petentul susține că punctarea diferită în funcție de nivelul de educație este o practică aparent neutră care dezavantajează solicitanții și descurajează potențialii solicitanți de etnie romă, încălcând dreptul la locuință pe criteriul etnic, un număr semnificativ de romi obținând un punctaj mai scăzut în urma acestui criteriu. Astfel, la solicitarea de locuințe sociale 20,2% din romi ar obține zero puncte, nefiind absolvenți de școala primară, în comparație cu doar 1,6% dintre români și 2,1% dintre maghiari; doar 9,2% dintre romi ar obține cele 10 puncte aferente studiilor medii, în comparație cu 42,3% dintre români și 46,2% dintre maghiari; doar 0,7% dintre romi ar obține cele 30 puncte aferente studiilor superioare, în comparație cu 14,8% dintre români și 10,2% dintre maghiari. La solicierea de locuințe din fondul locativ de stat, acest dezavantaj este asemănător.

40. Petentul susține că dezavantajul cu care se confruntă romii este datorat discrepanțelor care persistă la nivel național între nivelul educațional în rândul romilor și respectiv al celorlalte etnii din România, iar diferența de tratament, în funcție de nivelul de educație, nu poate fi justificată obiectiv de urmărirea unui scop legitim (din contra, diferența de tratament părând să submineze accesul la locuințe al solicitanților aparținând categoriilor dezavantajate).

41. Conform definiției locuinței sociale din art. 2 lit. c) din Legea 114/1996, aceasta este locuință care se atribuie cu chirie subvenționată unor persoane sau familii, a căror situație economică nu le permite accesul la o locuință în proprietate sau închirierea unei locuințe în condițiile pieței. Scopul facilitării accesului categoriilor dezavantajate la locuințe se degajă implicit din alte criterii de prioritate.

42. Petentul precizează că o analiză sumară a altor criterii de prioritate din HCL nr. 415/2016 (privind locuințele sociale) și din HCL nr. 433/2015 (privind fondul locativ de stat) arată fie reluarea unor criterii de prioritate privind categorii dezavantajate prevăzute în Legea 114/1996 [a) persoane evacuate din locuințe retrocedate, b) tineri proveniți din instituții de ocrotire social, c) invalizii de gradul I și II și persoanele cu

handicap, d) pensionari, veterani, văduve de război, etc.], fie instituirea unor criterii locale care sunt de asemenea menite a promova accesul la locuințe al solicitanților celor mai dezavantajați [severitatea situației locative actuale, gravitatea stării de sănătate, venitul mediu]. Ca urmare, petentul susține că părțile reclamate aveau sau ar fi trebuit să aibă cunoștință de impactul disproporționat al criteriului nivelului de educație asupra solicitanților și potențialilor solicitanți de locuințe de etnie romă, în virtutea atribuțiilor și responsabilităților lor legale în domeniile protecției sociale și incluziunii romilor.

43. În concluzie, petentul consideră că acordarea unui punctaj foarte diferit în funcție de nivelul de educație constituie discriminarea indirectă din cauza efectului negativ disproporționat pe care această prevedere îl are asupra romilor, solicitând constatarea și sancționarea prevederilor și practicilor discriminatorii care afectează populația romă în accesul la locuințe adoptate și perpetuate de către UAT Baia Mare, aplicarea unei amenzi contravenționale apte să determine înlăturarea acestor prevederi și practici discriminatorii, obligarea reclamanților la publicarea hotărârii într-un ziar de actualitate din România precum și orice alte măsuri necesare pentru înlăturarea consecințelor acestei fapte.

44. Prin adresa înregistrată sub nr. 6232/18.08.2021 petentul a transmis concluzii scrise în dosarul nr. 623/2020.

45. Petentul susține că primul argument adus de UAT Baia-Mare în sprijinul HCL nr. 415/2016, acela că acesta a fost supus dezbaterii publice și că nu au fost aduse amendamente, nu stă în picioare, pe de o parte pentru că persoanele comunității rome din Baia-Mare nu au suficienta pregătire pentru a lua la cunoștință și a înțelege caracterul discriminatoriu al acestui HCL și prin urmare, pentru a face amendamente pe marginea lui, iar pe de altă parte, chiar în situația în care s-ar fi cunoscut prevederile discriminatorii ale acestui HCL, aceasta nu absolvă respectivul act normativ de discriminare.

46. Petentul susține că argumentul adus de UAT Baia-Mare în sprijinul HCL nr. 433/2015, acela că dreptul la învățătură este gratuit și că dreptul minorităților naționale de a învăța în limba maternă este garantat, nu are nici o legătură cu caracterul discriminatoriu al hotărârii de consiliu local. În acest sens, petentul susține că locuințele de serviciu sunt accesorii ale contractelor de muncă, astfel încât, dacă ocupi un post de măturator în cadrul UAT Baia-Mare sau un post de muncitor necalificat, nu ai nevoie la încheierea contractului de muncă să faci dovada studiilor, dar în schimb ești discriminat la acordarea unei locuințe de serviciu (ca accesoriu la acest contract de muncă) ca urmare a faptului că nu faci dovada studiilor, nu faci dovada unei diplome ce atestă absolvirea unor studii. În continuare petentul susține că, chiar în legea locuinței, conform art. 2 lit.d), locuința de serviciu nu este locuința destinată doar funcționarilor publici, ci și angajaților unor instituții în condițiile contractului de muncă și prin urmare, dacă legea nu condiționează acordarea unei locuințe de serviciu în exclusivitate de prezentarea unei diplome din care să rezulte absolvirea unor studii, cu atât mai puțin acest lucru îl poate face UAT Baia-Mare fără ca aceasta să se facă vinovată de comiterea unui act de discriminare.

47. În final, petentul susține că o dovadă că UAT Baia-Mare nu a înțeles niciun moment să înceteze afirmațiile denigratoare la adresa comunității de romi din aceasta localitate este și afirmația că o femeie romă naște în medie 3 copii, pe când o româncă naște 1.2 copii și că, din acest punct de vedere, cetățenii de etnie romă ar fi avantajați. Cu privire la respectiva afirmație, petentul susține că o consideră extrem de gravă și că urmează să formuleze plângere penală împotriva autorilor acestora pentru că de aici și până la afirmația ca femeile de etnie romă să fie sterilizate pentru a nu mai face atât de mulți copii, nu este decât un pas.

48. Prin petiția înregistrată sub nr. 7152/09.11.2020, petentul susține că prin criteriile stabilite în Hotărârea Consiliului Local nr. 415/2016, Anexa 2, privind administrarea locuințelor sociale sunt favorizați solicitanții cu o situație actuală formală a locuinței și dezavantajate persoanele cu o locuință informală.

49. Petentul precizează că, potrivit HCL nr. 415/2016, punctajele acordate potrivit criteriului "condiții actuale de locuit ale solicitanților" sunt următoarele:

- Solicitanți - chiriași într-un spațiu din fondul locativ privat **10**
- Solicitanți - chiriași sau acceptați într-un spațiu aparținând unui ONG **9**
- Solicitanți care locuiesc cu părinții, fără drepturi formale de proprietate **8**
- Solicitanți tolerați în spațiu de către rude sau prieteni **7**

50. Petentul susține că lista de mai sus nu include persoanele care nu au o formă legală de locuință, persoanele fără adăpost, care locuiesc informal, care ocupă în mod ilegal proprietatea publică, care locuiesc în clădiri neînregistrate sau fără autorizarea necesară, și care ar primi, astfel, 0 puncte la aplicarea pentru obținerea unei locuințe sociale; prin urmare, lista nu include persoanele care locuiesc în cadrul așezărilor informale, unde locuiește și o parte semnificativă a populației rome din Baia Mare și în consecință, aceste condiții restrâng accesul persoanelor de etnie romă la obținerea unei locuințe sociale; astfel, deși aparent neutre, acestea au un efect disproporționat asupra romilor, fapt ce constituie o discriminare indirectă a populației rome în accesarea unei locuințe sociale.

51. Petentul precizează că, în conformitate cu prevederile art. 2 lit. c) din Legea locuinței nr. 114/1996, locuința socială este o "*locuință care se atribuie cu chirie subvenționată unor persoane sau familii a căror situație economică nu le permite accesul la o locuință în proprietate sau închirierea unei locuințe în condițiile pieței*", iar art. 42 din aceeași lege prevede faptul că sunt eligibile să aplice pentru o locuință socială familiile cu un venit mediu net lunar sub nivelul mediu național. Ca urmare, petentul susține că legea locuinței nu discriminează sau exclude de la condițiile de eligibilitate persoanele sau familiile care locuiesc în așezări informale, clădiri neînregistrate/neautorizate sau care ocupă în mod ilegal proprietatea publică, lucru care ar contrazice scopul final și spiritul legii, acela de a acorda preferință persoanelor a căror situație economică nu le permite să închirieze sau să cumpere o locuință de pe piață (e.g. persoanele care au cea mai mare nevoie). În continuare, petentul susține că în mod surprinzător hotărârea municipalității cu privire la locuințele sociale atribuie cel mai mare punctaj persoanelor care sunt de fapt capabile să închirieze o locuință de pe piață, ceea ce pare să contrazică scopul principal al legii locuinței. Astfel, petentul consideră că, deși potrivit legii, autoritățile locale și municipalitățile pot stabili propriile

criterii cu privire la locuințele sociale, acestea nu trebuie să fie în contradicție cu legislația existentă în domeniul locuințelor sociale, nici să încalce legislația națională cu privire la anti-discriminare și nici normele europene și internaționale relevante din domeniul anti-discriminării, pe care România s-a angajat să le respecte.

52. Petentul susține că Hotărârea Consiliului Local nr. 415/2016 are un caracter discriminatoriu, limitând posibilitatea de a accesa locuințe sociale la solicitanții care locuiesc într-o locuință formală și/sau dispun de capacitatea economică de a închiria o locuință de pe piață, această cerință privind accesul la locuințele sociale având drept consecință respingerea solicitărilor depuse de familii aparținând minorității romă din cadrul Municipiului Baia Mare care aparțin unei categorii marginalizate, locuind în condiții neadecvate și care, în mod evident, nu dispun de mijloacele economice și financiare pentru a accesa o locuință de pe piață, în multe cazuri fiind efectiv fără adăpost.

53. În ceea ce privește încălcarea prevederilor O.G. 137/2000, petentul susține că există o restricție, manifestată în restricția solicitanților de etnie romă de a accesa locuințe sociale, cauzată de condiția care dezavantajează persoanele care locuiesc în așezări informale, care are drept efect restrângerea dreptului la locuințe sociale pentru persoanele de etnie romă, garantat în mod expres de Legea nr. 114/1996.

54. De asemenea, petentul susține că, deși a acorda preferință unor potențiali solicitanți care locuiesc într-un fel de locuințe formale poate părea justificat de un scop legitim, precum asigurarea ordinii și protejarea proprietății, totuși această condiție afectează în mod disproporționat și negativ persoanele aflate în cele mai dificile condiții economice, în special populația romă, care se confruntă cu problema lipsei de adăpost și a fost de multe ori subiectul evacuării și, adesea, unor condiții de locuit inumane în Baia Mare.

55. Petentul precizează că în municipiul Baia Mare există mai multe așezări informale de romi, cea mai mare fiind Craica (care avea în jur de 1100 locuitori), însă aprox. 100 de familii din locuitorii săi au fost mutați de către autoritățile locale la Cuprom, o fabrică dezafectată; aprox. 500 de persoane au fost lăsate în Craica după evacuări, care au trăit cu teama unor noi evacuări forțate care ar putea duce la rămânerea lor fără adăpost; alte aprox. 52 de familii sau 200 de persoane locuiesc în Pirita și 530 în Ferneziu (mai sunt și alte așezări, precum Horea, pentru care numărul de locuitori nu a fost disponibil). Astfel, petentul susține că, pe baza acestor cifre furnizate de autoritățile locale, cel puțin în jur de jumătate din populația romă a orașului Baia-Mare locuiește în așezări informale.

56. Petentul arată că Amnesty International a raportat cu privire la politica locativă a autorităților locale legată de romi, indicând că *“în 2012, municipalitatea a evacuat forțat circa 500 de persoane din Craica - aproape jumătate dintre locuitorii așezării - și le-a demolat casele. Între 11 și 13 mai au fost evacuate aproximativ 70 de familii, care au fost mutate în birourile unei foste fabrici metalurgice, CUPROM, în vecinătatea unei zone industriale de la periferia orașului. Al doilea val de evacuări și relocări s-a petrecut la 1 iunie, cu aproximativ o săptămână înaintea alegerilor locale pentru postul de primar.”* (...) *“Aceștia au fost relocați în spațiul și birourile unei foste fabrici de cupru, în camerele în care erau cazate familiile, erau rafturi umplute cu*

substanțe chimice. Câteva zeci de adulți și copii s-au plâns de greață, amețeli și dureri de cap.”

57. Petentul mai arată că un alt O.N.G., mai exact Societatea pentru Popoare Amenințate, oferă detalii suplimentare despre condițiile cumplite ale locului unde au fost mutate familiile de romi, astfel: *”Birourile întreprinderii industriale CUPROM nu au fost niciodată aprobate pentru a fi utilizate ca locuințe, iar clădirea nu îndeplinește cerințele de bază (standardele locale și internaționale) pentru o locuință adecvată. Există patru toalete și două camere mici, fără facilități de bucătărie (fără facilități de spălare și gătit) la 20 de familii. Pe lângă salubritatea inadecvată, supraaglomerare și lipsa de echipamente, clădirea nu respectă prevederile de securitate la incendiu. În afară de condițiile inumane din clădirea fabricii, relocarea nu pare a fi o soluție permanentă, deoarece site-ul a fost pus la dispoziție de către o companie privată pe o perioadă de trei ani.”* În continuare, potrivit informațiilor furnizate de un ONG de mediu din 2019, *„cei forțați să locuiască în fabrica de produse chimice rămân încă să locuiască acolo, niciun plan alternativ nu s-a făcut până astăzi (2019) iar comunității de romi îi lipsesc încă condiții sănătoase de mediu și de trai.”*

58. De asemenea, un raport ECRI din 2014 despre România preciza că *”cele mai grave cazuri de evacuări au avut loc în Baia Mare și Cluj Napoca. În privința primului incident, rapoartele au arătat că, în 2012, în jur de 500 de persoane de etnie romă au fost evacuate din casele lor și relocate în clădiri aparținând unei uzine chimice dezafectate. Ca urmare a expunerii la substanțe toxice prezente în clădiri, 22 de copii și doi adulți au fost spitalizați. În plus, în timp ce unor familii evacuate le-au fost repartizate locuințe cu facilități sanitare comunale, cu insuficient spațiu de locuit și fără încălzire, alte familii au fost lăsate să se descurce singure. Autoritățile au asigurat ECRI că au desfășurat o anchetă privind presupusa intoxicare și că aceasta nu a fost confirmată. Totuși, CNCD a constatat că, în ce privește sănătatea, condițiile din locuințele mai susmenționate nu sunt acceptabile, iar evacuarea a reprezentat o discriminare. ECRI mai notează că o anchetă penală a fost deschisă ca urmare a relocării familiilor; totuși, ECRI nu a fost informată de rezultatele acestei anchete.”*

59. Potentul susține că persoanele despre care se face referire în rapoartele naționale și internaționale au puține șanse să acceseze locuințe sociale în Baia Mare, din cauza reglementării cu privire la locuințele sociale (HCL 415/2016), care îi discriminează pe cei fără o proprietate stabilă. În acest sens, petentul susține că, în mod evident, romii care locuiesc în așezările ilegale din Baia Mare constituie cea mai nevoiașă parte a societății locale (*„a căror situație economică nu le permite accesul la o locuință în proprietate sau închirierea unei locuințe în condițiile pieței”*). Astfel, potrivit legii locuinței din România, aceștia ar trebui să fie beneficiarii principali ai oricărei politici locale privind locuințele.

60. În continuare petentul susține că politica de locuințe sociale din Baia Mare este o manifestare a discriminării structurale pe scară largă, care afectează romii în general în ceea ce privește locuința.

61. După cum a rezumat raportorul special al ONU, *”la nivel național, romii trăiesc în umbra evacuărilor forțate ca urmare a lipsei documentelor de proprietate sau de închiriere, combinată cu presiunea asupra autorităților locale de a elimina aceste*

<<elemente nedorite>> din zonele centrale. Legislația română oferă puține garanții pentru persoanele fără o proprietate stabilă, iar Codul de procedură civilă refuză în mod explicit protecția celor care <<ocupă abuziv, de facto, fără niciun titlu, o locuință>>. Dreptul internațional al drepturilor omului, în schimb, prevede că protecția împotriva evacuărilor forțate nu ar trebui să depindă de statutul unei persoane în ceea ce privește proprietatea, cum ar fi locuirea într-o așezare informată. Rezultatul este că familiile de romi fără o proprietate stabilă sunt supuse în mod regulat la evacuări forțate, implicând puține consultări și chiar mai puține notificări în avans."

62. Prin urmare, petentul susține că actuala politică de locuințe sociale a autorităților locale din Baia Mare trebuie privită în contextul general al situației locuințelor romilor, care poate fi caracterizată printr-un nivel ridicat de vulnerabilitate. Astfel, evaluând politica autorităților locale de excludere efectivă de la accesul locuințelor sociale a persoanelor fără adăpost și a celor mai vulnerabili, petentul susține că ar trebui să se ia în considerare și faptul că în România nu există încă „un remediu legal cu efect automat suspensiv în cazul unei posibile evacuări, nici prevederi pentru o informare suficientă și consultare cu comunitățile afectate. Procedurile judiciare de evacuare nu prevăd și analiza proporționalității efectelor evacuării. Și mai îngrijorător este faptul că demolările așezărilor neoficiale nu sunt tratate de legislație drept evacuări, făcând astfel imposibilă o revizie judiciară anterioară și negând garanțiile legale aplicabile altor evacuări. Astfel, în cazul unei evacuări, nu se prevede întotdeauna asigurarea unei locuințe alternative adecvate."

63. Petentul precizează că romii sunt puternic supra-reprezențați în rândul celor care locuiesc în așezări informale, fără a deține autorizațiile și documentele necesare, la nivelul întregii țări; 22% din gospodăriile rome din România nu dețin documente de proprietate (date din 2012) sau o dovadă care să ateste că proprietatea lor a fost construită în mod legal, fiind deci ocupanți fără titlu, spre deosebire de 1,6% din populația ne-romă. În continuare, petentul arată că un studiu despre așezările informale din România din anul 2013 a identificat 1.198 de așezări informale în toată țara (deși doar jumătate din autoritățile publice locale au răspuns la chestionar), în care 49.338 de locuințe erau ocupate de 63.492 de familii, aproximativ 60% dintre locuitorii acestor așezări informale fiind de etnie romă. Astfel, petentul concluzionează că numărul total al familiilor de romi care trăiesc în așezări informale din toată țara a fost estimat de către autori la peste 60.000 în Baia Mare, marea majoritate a persoanelor care trăiesc în așezări ilegale fiind romi. Acești oameni „locuiesc în așezări informale, la periferia satelor și orașelor, fără a deține documente de proprietate pentru terenul pe care este construită locuința lor, fără autorizații de construire și alte documente pentru proprietățile lor și cu acces limitat sau fără acces la utilitățile de bază și la infrastructura de transport, în multe cazuri poziția locuinței punând în pericol siguranța și sănătatea locuitorilor”. Așa cum a menționat cel mai recent raport ECRI despre România din 2019, „romii, care trăiesc mai mult în așezări neregulate, nu au siguranța unei proprietăți stabile și astfel trăiesc în pericol de a fi evacuați forțat de către autoritățile locale, adesea către zone izolate.” „O mare parte din locuințele romilor sunt construite din paiantă și chirpici, nefiind conectate la utilități (apă, canalizare și gaze); [...] Locuințele sunt suprapopulate, slab dotate cu mobilier și bunuri de folosință

îndelungată. Condițiile suboptime de locuit afectează disproporționat romii: aproximativ 30% din gospodăriile românești aparținând minorității rome locuiesc în condiții inadecvate, comparativ cu 4% din gospodăriile ne-rome. În mod similar, în timp ce 25% din populația generală are venituri sub pragul național de sărăcie, această cotă este de 70% pentru populația de etnie romă.”

64. Petentul susține că nu este surprinzător faptul că cei mai nevoiași și vulnerabili recurg la opțiuni de locuire informală. Cu toate acestea, locuirea în așezări informale constituie cu greu o alegere reală pentru cei care se confruntă cu lipsa de adăpost, cum este cazul celor din Baia Mare, care trăiesc în sărăcie extremă. În timp ce mulți locuitori ai acestor așezări informale trăiesc sub amenințarea evacuării, în practică, aceștia nu beneficiază de șanse reale pentru a accesa locuințe sociale.

65. Potentul susține că, având în vedere că HCL nr. 415/2016 retrogradează solicitantii cu o situație de locuit informală, precum și faptul că locuirea fără a avea o proprietate stabilă este în mod disproporționat mai răspândită în rândul romilor decât în cadrul populației majoritare, acest criteriu al locuințelor sociale este discriminatoriu în mod indirect față de romi.

66. Petentul susține că criteriile stabilite de consiliul local pentru accesarea locuințelor sociale limitează de facto accesul categoriilor de persoane vulnerabile, care sunt cele mai nevoiașe, lucru care contrazice obligațiile internaționale ale României în materia drepturilor omului, inclusiv în conformitate cu prevederile art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, potrivit căruia statul are o obligație pozitivă de a asigura condiții de viață decente.

67. În final petentul susține că criteriul impus de HCL nr. 415/2016 echivalează cu o discriminare indirectă întrucât chiar dacă a fost invocat aparent ca fiind o pre-condiție neutră, în practică a condus la dezavantajarea romilor în comparație cu populația ne-romă, fără o justificare obiectivă, fiind o altă manifestare a anti-gypsyism-ului care perpetuează segregarea etnică în locuințe, prin menținerea romilor la o distanță sigură de zonele urbane ale orașului.

68. Prin adresa înregistrată sub nr. 780/01.02.2021 petentul a depus concluzii scrise în dosarul nr. 912/2020. De asemenea, petentul și-a exprimat acordul pentru soluționarea dosarului nr. 912/2020 în lipsă.

69. În privința invocării din oficiu de către Colegiul Director a excepției tardivității, petentul susține că este o organizație pentru apărarea drepturilor persoanelor de etnie romă care are sediul în Bruxelles și care a luat la cunoștință despre discriminarea romilor în accesul la locuințe ca urmare a programelor de cercetare a politicilor publice de locuire dezvoltate de Municipality-urile din România. În continuare, petentul susține că a identificat HCL 415/2016 și a constatat criteriile discriminatorii aplicate de către Consiliul Local prin adoptarea hotărârii în luna noiembrie a anului 2019, motiv pentru care petiția se încadrează în termenul de un an.

70. Mai mult de atât, petentul susține că fapta de discriminare reclamată prin petiție este o faptă de discriminare în formă continuată, violând drepturile fundamentale ale tuturor cetățenilor, indiferent de etnie, dar în special celor de etnie romă, intrarea în circuitul civil neputând constitui o scuză îndeajuns de puternică pentru a fi toleranți la o formă de discriminare care produce victime în rândul romilor.

71. În final, petentul susține că dreptul la locuire în perioada crizei de sănătate actuale declanșată de pandemia COVID-19 este echivalent cu dreptul la viață, orice formă de îngrădire a dreptului la locuință fiind de fapt o condamnare la excludere a victimei.

Sușinerile părții reclamate

72. În dosarul nr. 629/2020 și în dosarul nr. 911/2020, prin punctul de vedere înregistrat sub nr. 965/09.02.2021 partea reclamată a transmis punctele de vedere ale departamentelor de specialitate privind gestionarea locuințelor sociale și ale locuințelor de serviciu, după cum urmează:

- locuințele sociale sunt în administrarea Direcției Asistență Socială, iar HCL nr. 434/2015 privind aprobarea procedurii de administrare a locuințelor sociale din Municipiul Baia Mare și a criteriilor pentru stabilirea priorității în vederea acordării acestora și HCL nr. 415/2016 privind aprobarea procedurii de administrare a locuințelor sociale din Municipiul Baia Mare și a criteriilor pentru stabilirea priorității în vederea acordării acestora au fost promovate de D.A.S. - Serviciul Locuințe Sociale și Ajutor Social (fosta S.P.A.S.);
- regulamentele care cuprind criteriile avute în vedere la atribuirea unei locuințe din fondul locativ de stat și a unei locuințe de serviciu sunt aprobate prin H C L. nr. 433/2015, proiectul hotărârii fiind supus dezbaterii publice anterior adoptării, în conformitate cu prevederile legale, la momentul respectiv acesta putând fi ajustat urmare a eventualelor propuneri venite din rândul comunității (nu au fost aduse amendamente);
- în ceea ce privește criteriul privind nivelul studiilor, acest criteriu nu este unul discriminator având în vedere că, potrivit art. 32 din Constituția României, dreptul la învățătură este gratuit, dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța în limba lor maternă este garantat, iar statul acordă burse sociale de studii tinerilor proveniți din familii defavorizate, existând astfel toate condițiile ca cetățenii acestei țări, indiferent de etnie, să urmeze o formă de învățământ, fără să fie îngrădiți de la acest drept constituțional;
- potrivit art. 13 alin. 1 din Legea nr. 1/2011 a educației naționale, învățarea pe tot parcursul vieții este un drept garantat prin lege, iar faptul că în anumite comunități există și cetățeni care nu au urmat o formă de învățământ este, așadar, urmare a voinței personale a fiecărui individ;
- de asemenea, criteriul studiilor prevăzut în H.C.L. nr. 433/2015 se aplică tuturor cetățenilor cu domiciliul în Baia Mare, indiferent de etnie, respectându-se astfel prevederile art. 16 din Constituție (respectiv cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, nimeni nu este mai presus de lege);
- urmând logica reclamantului, criteriul privind numărul de copii aflați în întreținere ar fi discriminator față de etnia română, cercetările demografice arătând că o româncă naște în medie 1,2 copii, față de o femeie romă care naște în medie 3 copii, cetățenii de etnie romă fiind în avantaj raportat la acest criteriu;

- cu privire la locuințele de serviciu, potrivit prevederilor art. 51 din Legea nr. 114/1996 a locuinței, contractul de închiriere a locuinței de serviciu este accesoriu la contractul de muncă și implicit al raportului de serviciu în cazul funcționarilor publici; conform art. 2 lit. d, locuința de serviciu reprezintă locuința destinată funcționarilor publici, angajaților unor instituții sau agenților economici, acordată în condițiile contractului de muncă; în conformitate cu prevederile art. 29 alin. 2 din Normele metodologice aprobate prin H.G. nr. 1275/2000, condițiile de administrare și de închiriere a acestor locuințe se stabilesc de către instituțiile deținătoare;

- în aceasta situație criteriul privind nivelul studiilor nu este discriminator, având în vedere că pentru a ocupa o funcție publică în cadrul administrației publice locale și instituțiilor publice aflate sub autoritatea sau în coordonarea acestora sunt necesare studii conform postului ocupat, în condițiile O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ și a legilor speciale, fiind în interesul instituției să atragă specialiști cât mai bine pregătiți, cu un nivel al studiilor cât mai ridicat, pentru a oferi comunității locale, inclusiv minorităților, servicii publice de cea mai înaltă calitate;

- din art. 43 din Legea locuinței nr. 114/1996 cu modificările și completările ulterioare rezultă faptul că autoritățile administrației publice locale repartizează locuințele în baza criteriilor stabilite de acestea, în condițiile prevăzute de lege, teza a II-a a art. 43 prevăzând o enumerare a ordinii de prioritate de acordare a locuințelor;

- art. 21 alin. (1) din Norma metodologică de aplicare a Legii nr. 114/1996 prevede că stabilirea criteriilor este în sarcina consiliilor locale, că la stabilirea criteriilor se vor avea în vedere prevederile art. 42 și art. 43 din lege, iar în cadrul fiecărui criteriu, *"la stabilirea ordinii de prioritate se vor avea în vedere: a) condițiile de locuit ale solicitanților; b) numărul copiilor și al celorlalte persoane care gospodăresc împreună cu solicitanții; c) starea sănătății solicitanților sau a unor membri ai familiilor acestora; d) vechimea cererilor"*; astfel, din textul anterior menționat rezultă criteriile generale prevăzute de lege în stabilirea ordinii de prioritate la o locuință socială, acestea nefiind limitative, consiliul local putând stabili și alte criterii, în funcție de situațiile specifice existente pe plan local;

- prin HCL nr. 415/2016 a fost aprobată procedura de administrare a locuințelor sociale din Municipiul Baia Mare și a criteriilor pentru stabilirea priorității în vederea acordării acestora, în Anexa 2 la HCL nr. 415/2016 fiind prevăzute criteriile pentru stabilirea priorității în vederea acordării unei locuințe sociale, după cum urmează:

Criterii legale:

1. Condițiile de locuit ale solicitantului
2. Componenta familiei - persoane care gospodăresc împreună cu solicitantul
3. Numărul de copii în întreținere
4. Starea sănătății soților sau a unor membri din familie
5. Venitul mediu net lunar/membru de familie
6. Vechimea cererii

Criterii speciale

1. Studii absolvite cu diplomă
2. Categoriile legale de beneficiari
3. Participarea la cursuri de formare profesională și de calificare recunoscute legal

4. Solicitantul are un loc de muncă stabil și realizează venituri constante

5. Înscrierea copiilor la o formă de învățământ și dovada frecvenței de minim 80%

- criteriile stabilite determină ierarhia de prioritate în funcție de care solicitanților le este aprobată și repartizată, în măsura disponibilităților o locuință socială

- stabilirea unui criteriu privind studiile absolvite cu diplomă nu reprezintă o discriminare și o limitare a accesului anumitor categorii de persoane la locuințele sociale, ci reprezintă numai un criteriu de departajare între persoanele care au depus cereri (indiferent de etnia acestora);

- locuințele sociale nu sunt constituite ca locuințe pentru anumite categorii de persoane, ci scopul lor este de a asigura, pe o perioadă limitată de timp, o locuință celor aflați în imposibilitatea de a-și asigura una (în proprietate sau în chirie în condițiile pieței), până la depășirea unui prag de venituri;

- persoanele nemulțumite de lista de priorități au posibilitatea să depună o contestație, potrivit legii; cu toate acestea, nu au existat contestații din partea celor care au depus cereri și au fost/nu au fost incluși pe lista de priorități de la intrarea în vigoare a HCL nr. 415/2016;

- cetățenii de etnie romă nu sunt discriminați în nici un fel prin prevederile HCL nr. 415/2016, pentru următoarele motive:

- o criteriile pentru stabilirea priorității sunt criterii legale, stabilite în conformitate cu prevederile legale în domeniul locuințelor sociale;

- o criteriile au fost aprobate printr-un HCL, asigurându-li-se astfel caracterul legal, precum și posibilitatea de a fi contestate de către persoanele care se consideră vătămate într-un drept al lor sau într-un interes, conform Legii contenciosului administrativ, lucru care nu s-a întâmplat din anul 2016, de la intrarea în vigoare a HCL nr. 415/2016;

- o punctajele stabilite în cadrul criteriilor vin să departajeze cererile depuse, astfel încât acestea nu au rolul de a limita sau elimina anumite categorii de solicitanți;

- o stabilirea unor punctaje este necesară și urmărește un interes legitim, fără însă a constitui o discriminare indirectă pentru solicitanții de etnie romă.

- punctajele din criteriile de stabilire a priorității nu sunt nicidecum discriminatorii și nu produc efecte disproporționate solicitanților de etnie romă, având în vedere că în locuințele sociale de pe raza municipiului Baia Mare locuiesc 257 de familii de romi și numai 92 de familii de români

- petentul se contrazice în însăși formularea obiectului plângerii sale, având în vedere că în primele paragrafe vorbește despre criteriul nivelului de educație în integralitatea sa ca fiind unul discriminatoriu, prin aplicarea acestuia fiind restrâns accesul etnicilor romi la obținerea unei locuințe sociale, iar în ultimul paragraf al petiției vorbește nu de criteriul în integralitatea sa, ci de faptul că acordarea unui punctaj foarte diferit în funcție de nivelul de educație constituie discriminare indirectă, ivindu-se astfel întrebarea dacă nu cumva petentul încercă să susțină că nu criteriul privind nivelul de educație este discriminatoriu, ci modalitatea de acordare a punctajului; în această ordine de idei, se pune întrebarea dacă în cazul în care punctajul pentru nivelul de educație ar fi diferit, în sensul în care ar fi mai apropiat (dacă ar merge din 5 puncte în

5 puncte pe fiecare subcategorie sau din 3 în 3) nu ar mai fi discriminatoriu din perspectiva petentului;

- consideră că nici criteriul privind nivelul de educație și nici punctajul acordat diferit nu sunt discriminatorii.

73. În dosarul nr. 912/2020, prin punctul de vedere înregistrat sub nr. 1061/10.02.2021 partea reclamată a solicitat conexarea dosarelor nr. 911/2020 și nr. 912/2020 (având ca obiect criteriile de alocare a locuințelor sociale) și a susținut următoarele:

- criteriile stabilite prin Anexa 2 la HCL nr. 415/2016 determină ierarhia de prioritate, în funcție de care solicitanților le este aprobată și repartizată, în măsura disponibilităților o locuință socială:

- locuințele sociale nu sunt constituite ca locuințe pentru anumite categorii de persoane, ci scopul lor este de a asigura, pe o perioadă limitată de timp, o locuință celor aflați în imposibilitatea de a-și asigura una (în proprietate sau în chirie în condițiile pieței), până la depășirea unui prag de venituri și în limita locuințelor sociale existente la nivelul unității administrativ teritoriale;

- referitor la criteriul contestat de către petent și anume „condiții de locuit ale solicitanților” și raportat la prevederile OG nr. 137/2000, cetățenii de etnie romă nu sunt discriminați în nici un fel, cel puțin pentru următoarele motive:

- punctajele acordate potrivit criteriului sunt următoarele:

a. chiriaș în spațiu din fondul locativ privat - **10 puncte**

b. chiriași sau acceptați într-un spațiu aparținând unui ONG - **9 puncte**

c. locuiesc cu părinții, dar fără a avea norma locativă proprie (10 mp/pers) - **8 puncte**

d. tolerat în spațiu de către rude sau prieteni - **7 puncte**

- în mod eronat afirmă reclamantul că lista privind condițiile de locuit exclude persoanele din locuințele informale, întrucât în ultimele două punctaje [pct c) și pct d)] se pot regăsi și cei care locuiesc în asemenea tipuri de locuințe;

- criteriile pentru stabilirea priorității sunt criterii legale, stabilite în conformitate cu prevederile legale în domeniul locuințelor sociale;

- criteriile au fost aprobate printr-o hotărâre de consiliu local, asigurându-li-se astfel caracterul legal, precum și posibilitatea de a fi contestate de către persoanele care se consideră vătămate într-un drept al lor sau într-un interes, conform Legii contenciosului administrativ, lucru care nu s-a întâmplat din anul 2016, de la intrarea în vigoare a HCL nr. 415/2016;

- punctajele stabilite în cadrul criteriilor vin să departajeze cererile depuse, astfel încât acestea nu au rolul de a limita sau elimina anumite categorii de solicitanți;

- stabilirea unor punctaje este necesară și urmărește un interes legitim, fără însă a constitui o discriminare indirectă pentru solicitanții de etnie romă.

74. De asemenea, partea reclamată susține că persoanele de etnie romă care locuiesc în așezări informale nu au acte de identitate sau au acte de identitate cu domiciliul în alte județe, situație legată de care se naște întrebarea de ce au plecat din localitatea de domiciliu și au ales să locuiască în așezări informale într-o altă localitate, mai ales ținând cont de faptul că aceste persoane, cu domiciliul în alt județ, ar putea

beneficia de locuințe sociale la adresa de domiciliu; în continuare petentul susține că, persoanele cu acte de identitate cu domiciliu în alte județe care locuiesc în așezări informale au preferat (conștient și asumată) să se mute într-o altă localitate și au acceptat astfel să locuiască în condiții care nu le asigură condițiile minime, însă chiar și pentru aceste categorii de persoane, Municipiul Baia Mare, prin Direcția de Asistență Socială, a venit în sprijinul lor, oferindu-le servicii sociale, enumerate mai jos.

75. Partea reclamată susține că acuzațiile vehemente autorității publice locale Baia Mare, de discriminare a populației de etnie romă din zonele informale ale Municipiului Baia Mare pentru accesarea de locuințe sociale, sunt nejustificate și netemeinice, având în vedere că la nivelul Municipiului Baia Mare sunt un număr de cinci blocuri de locuințe care au destinația de locuințe sociale, astfel:

1. Str. Grănicerilor nr. 116 cu 96 apartamente
2. Str. Luminișului nr. 13 cu 122 apartamente
3. Str. Luminișului nr. 13A cu 122 apartamente
4. Str. Horea nr. 46A cu 119 apartamente
5. Str. Horea nr. 46B cu 98 apartamente

76. Partea reclamată susține că dintre cele 5 (cinci) blocuri de locuințe sociale nominalizate mai sus, 4 (patru) sunt funcționale (Grănicerilor nr. 116, Luminișului nr. 13 și nr. 13A și Horea 46 A), iar Horea nr. 46B este în fază de reabilitare, motiv pentru care toate contractele de închiriere pentru locuințele din acest bloc sunt sistate până la finalizarea lucrărilor; locatarii acestor blocuri sunt în mare majoritate de etnie romă, arătând mai jos ponderea pe fiecare locație:

Adresa	Familii de romi	Familii de români
Luminișului 13	65	21
Luminișului 13A	68	26
Horea 46A	76	5
Grănicerilor 116	48	40
	257	92

77. Partea reclamată susține că, din situația prezentată mai sus, reiese în mod clar că blocurile de locuințe sociale din Municipiul Baia Mare sunt ocupate în proporție de 73% de romi, fapt ce contravine categoric acuzațiilor aduse de reclamant, și anume acelea că Municipiul Baia Mare ar aplica practici discriminatorii care afectează populația de etnie romă în alocarea de locuințe sociale. Astfel, partea reclamată susține că, prin simplul fapt că nu este inserat în mod expres, în rândul criteriilor de acordare a unei locuințe sociale, sintagma "*persoane fără adăpost care locuiesc informal*", nu înseamnă că aceste persoane sunt înlăturate de la acest drept, cererile venite din partea acestor categorii de persoane fiind analizate în mod egal și nediscriminatoriu față de cererile altor categorii de persoane, la analiza criteriului de locuire, acesta fiind asimilat cu unul dintre criteriile în vigoare, primind astfel punctajul aferent.

78. Partea reclamată subliniază faptul că sintagma de "așezare informală" a fost introdusă numai în anul 2019, prin Legea nr. 151/2019 pentru completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, iar ca urmare a identificării așezărilor informale, în condițiile noilor reglementări, urmează a fi implementate

proiecte și programe destinate acestora, care se vor corela cu programele de asistență socială (Municipiul Baia Mare, prin Direcția de Asistență Socială, a identificat aceste așezări și a elaborat o serie de proiecte și programe destinate exclusiv acestora).

79. Partea reclamată susține că locuitorii zonelor informale nu pot fi considerați marginalizați și discriminați atâta timp cât ei se află în evidențele Direcției de Asistență Socială din subordinea Consiliului Local Baia Mare, beneficiind de diverse servicii sociale (consiliere, hrană, sprijin pentru obținerea actelor de identitate, relaționarea între ei și instituțiile publice competente în rezolvarea problemelor fiecăruia, intermedierea pe piața muncii în vederea accesării unui loc de muncă) sau beneficiind de servicii medicale acordate de un număr de 12 asistenți medicali comunitari care se deplasează zilnic în comunitate și care asigură inclusiv relaționarea cu unitățile sanitare sau cu medicii de familie pentru rezolvarea problemelor de sănătate.

80. Partea reclamată susține că, pentru îmbunătățirea condițiilor de trai a locuitorilor din aceste zone informale, în zona Pirită a fost montată o construcție modulară cu 6 dușuri, racordată la apă și curent electric pentru a facilita accesul locuitorilor acestei zone la servicii de igienizare; în anul 2019 a fost montată în această zonă, o a doua construcție modulară dotată cu toate cele necesare funcționării unei săli de clasă, unde copiii școlari își fac temele de casă, iar mai nou desfășoară lecțiile online, aceasta fiind racordată la rețeaua de curent electric și internet (prevenindu-se astfel abandonul școlar al copiilor întrucât, crescând interesul pentru școală atât a copiilor cât și a familiilor lor, se previne separarea de familie a copiilor și crește gradul de integrare socială a acestora).

81. Cu privire la educația copiilor din aceste zone, partea reclamată arată că autoritățile publice locale Baia Mare au pus la dispoziția acestora un microbuz cu care sunt transportați copii la școală, iar prin intermediul centrelor sociale din subordinea Direcției de Asistență Socială Baia Mare (Centrul Comunitar Românii, Centrul de Reabilitare Socială pentru Copii), aceștia beneficiază de servicii educaționale, consiliere socială, hrană, servicii after-school, precum și servicii de igienizare.

82. Petentul precizează că administrația publică locală asigură tuturor cetățenilor accesul la o locuință, în conformitate cu Legea 114/1996, astfel încât în cazurile prevăzute de lege au fost oferite și locuințe de necesitate familiilor a căror locuințe au devenit inutilizabile în urma unor catastrofe naturale sau accidente, rămânând la latitudinea cetățenilor de a le accepta sau nu.

83. Partea reclamată susține că mulți dintre beneficiarii de locuințe sociale nu își respectă obligațiile care decurg din folosința imobilului, respectiv nu achită chiria și utilitățile de care beneficiază, cauzând astfel un prejudiciu proprietarului fondului de locuințe sociale (Municipiul Baia Mare, prin Administrator Direcția de Asistență Socială), iar după acumularea datoriilor, aceștia părăsesc locuința socială neanunțând și creând de cele mai multe ori și alte pagube în interiorul locuinței, unii dintre aceștia chiar părăsind localitatea și neschimbându-și cartea de identitate cu noua locație.

84. Partea reclamată precizează că din cele sus-menționate reiese în mod clar că autoritățile publice locale ale Municipiului Baia Mare sunt preocupate de sprijinirea acestor categorii de persoane prin acordarea de servicii și facilități, în vederea îmbunătățirii nivelului de trai, astfel neputând fi vorba în nici un caz de dezavantajare și

discriminare a romilor în comparație cu populația ne-romă, nici în ceea ce privește accesarea unei locuințe sociale și nici în ceea ce privește acordarea oricăror altor drepturi.

85. Raportat la afirmația tendențioasă a petentului potrivit căreia „în 2012 municipalitatea a evacuat forțat circa 500 de persoane din Craica și le-a demolat casele”, partea reclamată precizează că nu a fost o evacuare forțată, familiile nu au fost scoase cu forța din locuințe, doar le-a fost prezentată o variantă de relocare în blocurile situate pe str. Electrolizei nr. 15, iar celor care și-au manifestat dorința să se mute în această locație, le-a fost încheiat un contract de locațiune pe care l-au semnat și în baza căruia beneficiază de o locuință în aceste blocuri și de facilități (apă curentă și energie electrică).

III. Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

86. Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

- **Procedura Internă de Soluționare a Petițiilor și Sesizărilor publicată în M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008**
 - **art. 21:** „Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei.”
 - **art. 23:** „Excepția de tardivitate a introducerii petiției poate fi ridicată de reclamat sau de membrii Colegiului director în cursul soluționării petiției, sub condiția prevăzută la art. 24.”
 - **art. 24:** „(1) Excepția de tardivitate a introducerii petiției se pune în dezbaterea petentului sau a persoanei interesate care sesizează Consiliul, pentru a-și formula punctul de vedere. (2) Colegiul director acordă un termen petentului sau părții interesate pentru a comunica punctul de vedere.”
 - **art. 25:** „(1) Colegiul director soluționează excepția de tardivitate a introducerii petiției după solicitarea punctului de vedere al petentului sau al părții interesate care a sesizat Consiliul. (2) Necomunicarea punctului de vedere la termenul acordat nu împiedică soluționarea petiției.”
 - **art. 26:** „Consiliul soluționează excepția de tardivitate a introducerii petiției prin hotărâre a Colegiului director.”
 - **art. 27:** „În situația respingerii excepției de tardivitate a introducerii petiției aceasta se motivează odată cu fondul, în hotărârea prin care se soluționează petiția, potrivit prezentei proceduri interne.
 - **art. 63:** „(1) Colegiul director se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care nu mai necesită, în tot sau în parte, analizarea în fond a petiției”
- **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată**
 - **art. 2 alin. (1):** „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap,

boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

- **art. 1 alin. 3:** „exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile”
- **art. 2 alin. 3:** „Sunt discriminatorii, potrivit prezentei ordonanțe, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afară cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluia scop sunt adecvate și necesare”.
- **art. 2 alin. (4):** Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități atrage răspunderea contravențională conform prezentei ordonanțe, dacă nu intră sub incidența legii penale.
- **art. 10:** „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauza prin:
a) refuzarea acordării serviciilor publice administrative și juridice;[...] c) refuzul de a vinde sau de a închiria un teren sau imobil cu destinație de locuință;[...] h) refuzarea acordării pentru o persoană sau un grup de persoane a unor drepturi sau facilități.”
- **art.20:** “Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei”. (2) Consiliul sau, după caz, instanța de judecată poate obliga partea care a săvârșit fapta de discriminare să publice, în mass-media, un rezumat al hotărârii de constatare, respectiv al sentinței judecătorești”.
- **art. 26 alin. 1:** „Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.”

➤ **Constituția României, revizuită:**

- **art. 16 - Egalitatea în drepturi:** „(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. (2) Nimeni nu este mai presus de lege.”
- **art. 26: Viața intimă, familială și privată –** „(1) Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată. (2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.”
- **art. 35 - Dreptul la mediu sănătos:** „(1) Statul recunoaște dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic. (2) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept. (3) Persoanele fizice și juridice au îndatorirea de a proteja și a ameliora mediul înconjurător.”

- **Legea nr. 151 din 24 iulie 2019 pentru completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul**
 - **art. 271 alin. (2):** *"Primarul/Primarul general al municipiului București, în aria sa de competență, prin structurile specializate privind amenajarea teritoriului și urbanismul, control și disciplină în construcții, asistență socială și sănătate publică, respectiv poliția locală, are următoarele obligații: a) identifică terenurile din cadrul teritoriului administrativ ocupate de așezări informale, stabilește limitele acestora prin măsurători efectuate în sistem Stereografic 70 și transmite documentația cadastrală în format electronic consiliului județean și Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice pentru preluarea în Observatorul teritorial național; b) realizează și actualizează baza de date cu privire la numărul de persoane ce locuiesc în așezări informale, imobilele ocupate de acestea și tipologia așezărilor informale; c) informează locuitorii din așezările informale cu privire la prevederile prezentei legi și inițiază un proces de consultare și planificare participativă în vederea identificării de soluții de intervenție adaptate specificului așezării informale și nevoilor comunității; d) inițiază și coordonează demersurile necesare pentru identificarea regimului juridic și economic al terenurilor ocupate de așezările informale și pentru reglementarea acestora; e) în cazul în care reglementarea prevede desființarea parțială sau totală a așezărilor informale respective, asigură relocarea locuitorilor acestora, în următoarele condiții: oferirea de soluții alternative de locuire, fie prin asigurarea de locuințe sociale, fie prin sprijin în reconstrucția locuințelor pe terenuri echipate edilitar, identificate și puse la dispoziție de autoritățile administrației publice locale, în condițiile legii; informarea și consultarea prealabilă a locuitorilor aflați în situații de relocare cu privire la alternativele posibile și obținerea acordului acestora; f) inițiază și coordonează acțiunile necesare pentru limitarea extinderii așezărilor informale, prin identificarea de terenuri disponibile pentru viitoare zone de locuit sau a unor soluții locative alternative și informarea locuitorilor așezărilor informale cu privire la acestea; g) inițiază și coordonează acțiunile necesare pentru echiparea edilitară a zonelor în care se găsesc așezări informale supuse regenerării sau restructurării urbane; h) cooperează cu comisia prevăzută la art. 221 și pune la dispoziția acesteia toate datele și informațiile solicitate de către aceasta."*
 - **Art. 51. – „(1) Activitățile de amenajare a teritoriului și de urbanism, prevăzute în prezenta lege, se finanțează din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale, din bugetul de stat și din venituri proprii ale persoanelor juridice și fizice interesate în dezvoltarea unei localități sau a unei zone din cadrul acesteia, precum și din alte surse legal constituite sau atrase.(1[^]) Activitățile de amenajare a teritoriului și urbanism de interes național și regional, care se finanțează din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Locuinței, sunt: (...) h) programe de susținere a dezvoltării locale pentru identificarea și delimitarea așezărilor informale, stabilirea tipologiei acestora, identificarea măsurilor și soluțiilor de reglementare a acestora sau, după caz, relocare și sprijin al reconstrucției locuințelor, implementarea acțiunilor destinate îmbunătățirii condițiilor de viață a locuitorilor din așezările informale.”**
 - **Anexa nr. 2 - "Așezare informală - grupare de minimum 3 unități destinate locuirii dezvoltate spontan, ocupate de persoane sau familii care fac parte din grupuri vulnerabile definite conform Legii asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare, și care nu au niciun drept asupra imobilelor pe care le ocupă. Așezările informale sunt situate de obicei la periferia localităților urbane sau rurale, cuprind locuințe improvizate, realizate din materiale recuperate, și/sau locuințe realizate din materiale de construcții convenționale, iar prin localizarea și caracteristicile**

sociodemografice generează excluziune, segregare și marginalizare socială. Prin situarea în zone de risc natural (alunecări de teren, inundații), biologic (gropi de gunoi, depozite de deșeuri, situri contaminate și altele asemenea) sau antropice (zone de siguranță sau zone de protecție ale obiectivelor Seveso, ale infrastructurilor tehnico-edilitare și altele asemenea), unele așezări informale pun în pericol siguranța și sănătatea locuitorilor lor."

➤ **Legea locuinței nr. 114/1996**

- **art. 42.** - *Au acces la locuință socială, în vederea închirierii, familiile sau persoanele cu un venit mediu net lunar pe persoană, realizat în ultimele 12 luni, sub nivelul câștigului salarial mediu net lunar pe total economie, comunicat de Institutul Național de Statistică în ultimul Buletin statistic anterior lunii în care se analizează cererea, precum și anterior lunii în care se repartizează locuința. Venitul net lunar pe familie se stabilește pe baza declarației de venit și a actelor doveditoare, potrivit prevederilor legale. Declarațiile de venit, făcute cu nesinceritate, atrag răspunderea materială sau penală, după caz.*
- **art. 43.** - *Locuințele sociale se repartizează de către autoritățile administrației publice locale care le au în administrare pe baza criteriilor stabilite anual de acestea, în condițiile prevederilor prezentului capitol, și de ele pot beneficia, în ordinea de prioritate stabilită de autoritățile administrației publice locale, potrivit legii, oricare dintre următoarele categorii de persoane: persoanele și familiile evacuate sau care urmează a fi evacuate din locuințele retrocedate foștilor proprietari, tinerii care au vârsta de până la 35 de ani, tinerii proveniți din instituții de ocrotire socială și care au împlinit vârsta de 18 ani, invalizii de gradele I și II, persoanele cu handicap, pensionarii, veteranii și văduvele de război, beneficiarii prevederilor Legii recunoștinței pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987 și pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977 nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare, și ai prevederilor Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările și completările ulterioare, victimele violenței domestice sau alte persoane sau familii îndreptățite.*
- **art. 48.** - *(1) Nu pot beneficia de locuințe sociale, potrivit prezentei legi, persoanele sau familiile care: a) dețin în proprietate o locuință; b) au înstrăinat o locuință după data de 1 ianuarie 1990; c) au beneficiat de sprijinul statului în credite și execuție pentru realizarea unei locuințe; d) dețin, în calitate de chiriaș, o altă locuință din fondul locativ de stat. (2) Prin excepție de la prevederile alin. (1) lit. a) pot beneficia de locuințe sociale victimele violenței domestice numai până la data finalizării partajului prin una dintre modalitățile prevăzute de lege.*

➤ **Hotărârea nr. 1275/2000 privind aprobarea Normelor metodologice pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii locuinței nr. 114/1996**

- **art. 21 (1)** *În vederea soluționării cererilor privind repartizarea unei locuințe sociale, autoritățile administrației publice locale vor stabili măsurile necesare pentru luarea în evidență și pentru analiza solicitărilor primite. În acest scop prin hotărâri ale consiliilor locale se vor constitui comisii de analiza a solicitărilor de locuințe sociale și se vor stabili și da publicității, prin afișare la sediul primăriilor, criteriile în baza cărora se repartizează locuințele sociale, actele justificative necesare care însoțesc cererea și*

locul de primire a cererilor. La stabilirea criteriilor se va ține seama de prevederile art. 42 și 43 din lege. În cadrul fiecărui criteriu, la stabilirea ordinii de prioritate se vor avea în vedere: a) condițiile de locuit ale solicitanților; b) numărul copiilor și al celorlalte persoane care gospodăresc împreună cu solicitantii; c) starea sănătății solicitanților sau a unor membri ai familiilor acestora; d) vechimea cererilor.

- **art. 30.** - (1) În vederea soluționării cererilor privind repartizarea unei locuințe cu chirie din fondul locativ de stat, autoritățile administrației publice locale vor asigura măsurile necesare pentru luarea în evidență a solicitărilor primite și analizarea acestora în comisii sociale constituite la nivelul consiliului local. În acest scop vor stabili și vor da publicității, prin afișare la sediul primăriilor, criteriile în baza cărora se repartizează asemenea locuințe. (2) Criteriile de bază pentru stabilirea modului de soluționare a cererilor primite și a ordinii de prioritate în rezolvarea acestora vor fi următoarele: a) condițiile de locuit ale solicitanților; b) numărul copiilor și al celorlalte persoane care gospodăresc împreună cu solicitantul; c) starea sănătății soților sau a unor membri ai familiei; d) venitul mediu net lunar pe membru de familie; e) vechimea cererii. (3) Vor avea prioritate în cadrul fiecărui criteriu familiile de tineri și cele cărora li se pot acorda punctaje speciale pentru cazuri mai deosebite, cum ar fi: evacuați din locuință în virtutea unor prevederi contractuale sau legale care nu țin de voința și de comportamentul acestora, repatriați, tineri din case de ocrotire socială, locatari ai unor locuințe care nu mai prezintă siguranță în exploatare, funcționari publici transferați în interes de serviciu. (4) Criteriile de repartizare a locuințelor din fondul locativ de stat, avute în vedere la alin. (2), nu sunt limitative; la acestea se pot adăuga de către consiliile locale și alte criterii, în funcție de situațiile specifice existente pe plan local.

➤ **Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2021-2027**

➤ **Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:**

- **art. 14** - Interzicerea discriminării: „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasa, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice alta situație.”

➤ **Carta socială europeană, adoptată în 1961 și în forma sa revizuită în 1996, ratificată (parțial) și de România prin Legea nr. 74/1999**

art. 31 - Dreptul la locuință: „În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la locuință, părțile se angajează să ia măsuri destinate: 1. să favorizeze accesul la locuință la un nivel adecvat; 2. să prevină și să atenueze lipsa locuințelor, în vederea eliminării progresive a acestei situații; 3. să facă accesibil costul locuinței pentru persoanele care nu dispun de resurse suficiente.”

➤ **Directiva 2000/43/EC**

- **art. 1:** „Scopul prezentei directive este de a stabili un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice, în vederea punerii în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament.”
- **art. 2 alin. 1:** „În sensul prezentei directive, principiul egalității de tratament înseamnă că nu se face o discriminare directă sau indirectă pe baza rasei sau originii etnice.”

- **art. 3 alin. 1:** „În limitele competențelor conferite Comunității, prezenta directivă se aplică tuturor persoanelor, atât din sectorul public, cât și din cel privat, inclusiv organismelor publice, în ceea ce privește: [...] (h) accesul la bunuri și servicii și furnizarea acestora, la dispoziția publicului, inclusiv în ceea ce privește locuința.”
- **Convenția privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială**
- **Acordul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice**
- **Acordul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale**

IV. Principiile de analiză

87. Potrivit art. 2 alin.1 din O.G.137/2000 republicată, pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile;
- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege.

88. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al O.G. nr. 137/2000: „*exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile*”). În conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, comparația poate fi și ipotetică, nu doar situațiile concrete pot fi comparate. Acest lucru rezultă clar și din prevederile *Directivei 2000/43/EC* care definesc discriminarea directă prin următoarele: „*Se consideră că are loc o discriminare directă atunci când o persoană este tratată mai puțin favorabil decât a fost sau ar fi (s.n.) o altă persoană, într-o situație comparabilă, pe baza rasei sau originii etnice.*” (art. 2 alin. 2 lit. a).

89. Potrivit jurisprudentei sale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, legat de articolul 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că discriminarea presupune tratarea diferită, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, a unor persoane aflate în situații relativ similare (a se vedea *Cauza Orsus și alții v. Croația, precum și Cauza Willis v. Marea Britanie, nr. 36042/97, § 48, ECHR 2002 IV*).

90. CEDO a apreciat de asemenea că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoge sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate (ex.: *Cauza Fredin împotriva Suediei*, 18 februarie 1991; *Hoffman împotriva Austriei*, 23 iunie 1993, *Spadea și Scalabrino împotriva Italiei*, 28 septembrie 1995, *Stubblings și alții împotriva Regatului Unit*, 22 octombrie 1996). Astfel, Articolul 14 nu interzice ca Statele membre să trateze diferit grupuri de persoane cu scopul de a corecta „*inegalități de fapt*” între acestea. Într-adevăr, în anumite situații, eșecul în sine

de a încerca corectarea inegalităților prin tratament diferit poate da naștere unei încălcări a Articolului 14 (*a se vedea în acest sens cauza "relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium", § 10; cauza Thlimmenos v. Grecia, no. 34369/97 și altele*). Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca încălcarea Articolului 14 să se producă „*trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă*”. CEDO a acceptat că o politică generală sau o măsură care are un efect disproporționat asupra unui grup particular de persoane poate fi considerată discriminatorie indiferent de faptul că aceasta nu a vizat în mod specific acel grup de persoane. De asemenea, Curtea a statuat că discriminarea potențial contrară Convenției poate rezulta dintr-o situație de facto (*Cauza Zarb Adami v. Malta, no. 17209/02, § 76*).

91. Conform legislației în materie de nediscriminare din România, un aspect definitoriu al discriminării îl constituie criteriul interzis de legiuitorul național prin art. 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000 („*rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată*”), „*sau orice alt criteriu*” - sintagmă care oferă posibilitatea reținerii oricărui alt criteriu nespecificat de lege, în săvârșirea unei fapte de discriminare. Criteriul, în raport cu elementele constitutive ale discriminării, astfel cum este definit în art. 2, trebuie interpretat în sensul existenței sale ipso facto, ca circumstanță concretizată, materializată, constituind însăși cauza actului sau faptului discriminatoriu și care, în situația inexistenței, nu ar determina săvârșirea discriminării.

92. Discriminarea directă presupune o legătură de cauzalitate identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau la unul dintre criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate în cazul persoanei care este supusă discriminării. Legătura de cauzalitate presupune considerarea motivului sau a motivelor care au stat la baza actelor aplicate în cauzele de discriminare (tratament diferențiat) și impun a analiza un criteriu interzis invocat de petent, care constituie un factor relevant sau determinant în acțiunea sau inacțiunea imputată părții reclamate.

93. Ultimul element constitutiv al unei fapte de discriminare îl reprezintă atingerea unui drept, oricare dintre cele garantate de tratate internaționale ratificate de România sau cele prevăzute de legislația națională.

94. În anumite situații (de discriminare indirectă) legislația europeană și cea a României prevede posibilitatea justificării obiective a unei fapte de diferențiere.

95. CEDO arată că existența unei justificări obiective trebuie evaluată în relația cu scopul și efectele măsurii analizate, ținând cont de principiile care în mod normal prevalează într-o societate democratică. O diferență de tratament în exercitarea drepturilor nu trebuie să urmărească doar un scop legitim, discriminarea putând fi constatată dacă se poate stabili clar că nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat (*Cazul „referitor la unele aspecte ale legislației cu privire la limba educației în Belgia” împotriva Belgiei, 23 iulie 1968, §10*). Directiva 2000/43/EC arată că mijloacele de atingere a scopului legitim trebuie să fie corespunzătoare și necesare (art. 2 alin. 2 lit. b).

96. CJUE arată că, în cazul unei diferențe de tratament întemeiate pe rasă sau pe originea etnică, noțiunea de justificare obiectivă trebuie interpretată în mod strict (*Cauza „CHEZ Razpredelenie Bulgaria”, pct. 112*), CJUE, prin deciziile sale, a arătat următoarele: „o discriminare indirectă întemeiată pe rasă sau pe originea etnică nu impune ca o motivare de acest tip să figureze la baza măsurii în discuție; ca o măsură să fie considerată ca fiind discriminare indirectă este suficient ca, deși utilizând criterii neutre neîntemeiate pe caracteristica protejată, măsura menționată să aibă ca efect dezavantajarea în special a persoanelor care posedă această caracteristică” (*Cauza „CHEZ Razpredelenie Bulgaria”, pct. 96*). Precizăm aici că soluțiile date de CJUE sunt obligatorii atât pentru toate instanțele din spațiul Uniunii Europene cât și pentru autoritățile specializate cum este CNCD.

97. CEDO consideră că „nicio diferențiere de tratament bazat în mod exclusiv sau decisiv pe originea etnică a unei persoane nu poate fi justificat obiectiv în societatea democratică contemporană, construită pe principiile pluralismului și respectului față de diferitele culturi” (*Timishev împotriva Rusiei, 13 decembrie 2005, §58*).

VI. Aplicarea principiilor la speță. Motivele de fapt și de drept

98. **Pe cale de excepție**, în conformitate cu prevederile art. 63 din Procedura Internă de Soluționare a Petițiilor și Sesizărilor publicată în M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008, Colegiul director urmează să analizeze excepția tardivității introducerii petiției, invocată de către partea reclamată. Raportându-se la prevederile art. 36 și art. 37 din Procedura Internă de Soluționare a Petițiilor și Sesizărilor și reținând caracterul continuu al aplicării Hotărârii Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016 privind aprobarea procedurii de administrare a locuințelor sociale, inclusiv în prezent, **Colegiul director respinge excepția sus-menționată și se pronunță pe fond**. Față de acest aspect, Colegiul director consideră că hotărârea în cauză produce efecte juridice, având un caracter continuu al aplicării sale, astfel neputându-se admite excepția de tardivitate pe motivul că norma juridică a fost adoptată anterior termenului de un an prevăzut de O.G nr. 137/2000 pentru introducerea petiției la CNCD. Prin cauzistica sa, Colegiul director a arătat în mod constant că normele cu caracter juridic care sunt în vigoare produc efecte în timp, de la aplicare și până la abrogare, inclusiv până la stingerea efectelor produse asupra persoanelor. Această argumentație a fost admisă de instanțele de judecată în mod constant.

99. **În drept**, Colegiul director trebuie să aprecieze în ce măsură obiectul sesizării este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, potrivit atribuțiilor și domeniului de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

100. **În fapt**, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării reține că este sesizat cu fapte ce vizează discriminarea persoanelor de etnie romă rezultată din modul de atribuire al locuințelor sociale (*prin Hotărârea Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016 privind aprobarea procedurii de administrare a locuințelor sociale din Municipiul Baia Mare*), precum și din modul de atribuire al locuințelor din fondul locativ de stat (*prin Hotărârea Consiliului Local al*

Municipiului Baia Mare nr. 433/2015 privind repartizarea și închirierea locuințelor de serviciu din fondul locativ al municipiului Baia Mare).

101. În continuare, Colegiul director reține că este sesizat cu mai multe capete de cerere în ceea ce privește dezavantajarea persoanelor de etnie romă la acordarea locuințelor sociale și a locuințelor de serviciu prin utilizarea la stabilirea priorității cererilor cetățenilor a unor criterii specifice nefavorabile și a unor punctaje disproporționate acordate în cadrul acestor criterii, după cum urmează:

- I. în ceea ce privește repartizarea/acordarea locuințelor sociale, dezavantajarea persoanelor de etnie romă prin utilizarea **criteriului “nivelul de educație”** și a punctajului acordat de 30 de puncte pentru studii superioare;
- II. în ceea ce privește repartizarea/acordarea locuințelor sociale, dezavantajarea persoanelor de etnie romă prin utilizarea **criteriului “condiții actuale de locuit ale solicitanților”**, criteriu care nu acordă punctaj și pentru categoria persoanelor care nu au o formă legală de locuință;
- III. în ceea ce privește repartizarea/acordarea locuințelor din fondul locativ de stat, dezavantajarea persoanelor de etnie romă prin utilizarea **criteriului “nivelul studiilor”** și a punctajului acordat de 40 de puncte pentru studii postuniversitare.

102. Colegiul director constată că, **în conformitate cu prevederile Hotărârii Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016, pentru obținerea unei locuințe sociale în municipiul Baia Mare se acordă punctaj, printre altele, în funcție de nivelul de educație (5 puncte pentru studii primare, 8 puncte pentru studii gimnaziale, 10 puncte pentru pregătire profesională, 10 puncte pentru studii liceale, 10 puncte pentru studii postliceale și 30 de puncte pentru studii universitare și/sau postuniversitare) și în funcție de condițiile actuale de locuit (10 puncte pentru calitatea de chiriași într-un spațiu din fondul locativ privat, 9 puncte pentru calitatea de chiriași sau de persoană acceptată într-un spațiu aparținând unui ONG, 8 puncte pentru conviețuirea cu părinții, fără drepturi formale de proprietate și 7 puncte pentru persoanele tolerate în spațiu de către rude sau prieteni), fără a fi acordat vreun punctaj pentru persoanele care locuiesc în cadrul așezărilor informale.**

103. De asemenea, Colegiul director constată că, în conformitate cu prevederile Hotărârii Consiliului Local nr. 433/2015, pentru obținerea unei locuințe de serviciu din fondul locativ de stat în municipiul Baia Mare, se acordă de asemenea punctaj în funcție de nivelul studiilor (6p pentru situația în care funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii gimnaziale; 10p pentru situația în care funcția deținută se în baza absolvirii de studii medii; 15p pentru situația în care funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii superioare de scurtă durată; 20p pentru situația în care funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii superioare de lungă durată; **40p pentru situația în care funcția deținută se exercită în baza absolvirii de studii postuniversitare, masterat, doctorat).**

104. În conformitate cu Hotărârea Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016, „*locuința socială trebuie să asigure, cel puțin o perioadă limitată de timp, o locuință decentă celor aflați în imposibilitatea de a-și asigura una, până la depășirea unui prag de venituri*” (Cap. II, pct. 2), iar “*la stabilirea ordinii de ierarhizare a cererilor se vor*

avea în vedere: a) Condițiile de locuit ale solicitantului la data depunerii cererii; b) Componența familiei – persoane care vor gospodări împreună cu solicitantul în locuința socială; c) Numărul de copii în întreținere; d) Starea sănătății soților sau a unor membrii din familie; e) Venitul mediu net lunar /membru de familie; f) Vechimea cererii; g) Vârsta solicitantului; h) Studii absolvite; i) Alte criterii speciale, stabilite de consiliu local Baia Mare.

105. Pentru stabilirea cadrului în care se încadrează speța de față, în scopul unei mai bune înțelegeri a deciziei luate, Colegiul director reține următoarele aspecte preliminare:

105.1. Conform Legii nr. 114/1996, art. 2 lit. c), locuința socială se acordă persoanelor sau familiilor a căror situație economică nu le permite accesul la o altă locuință, articolul 42 stipulând că pot avea calitatea de chiriași doar familiile sau persoanele cu un venit mediu lunar realizat în ultimele 12 luni care este cu cel puțin 20 procente sub nivelul venitului minim garantat; prin coroborarea prevederilor legale din Legea locuinței nr. 114/1996 (art. 43) cu cele din Norma metodologică de aplicare a Legii nr. 114/1996 (art. 21) rezultă faptul că autoritățile administrației publice locale repartizează locuințele sociale categoriilor de solicitanți eligibili (*persoanele și familiile evacuate sau care urmează a fi evacuate din locuințele retrocedate foștilor proprietari, tinerii care au vârsta de până la 35 de ani, tinerii proveniți din instituții de ocrotire socială și care au împlinit vârsta de 18 ani, invalizii de gradele I și II, persoanele cu handicap, pensionarii, veteranii și văduvele de război, beneficiarii prevederilor Legii nr. 341/2004 și ai prevederilor Decretului-lege nr. 118/1990*), atât în baza criteriilor generale stabilite de lege (*în funcție de condițiile locative ale solicitanților, numărul copiilor și al celorlalte persoane care locuiesc împreună cu solicitanții, starea de sănătate a solicitanților și venitul lunar al familiei*), cât și în baza criteriilor speciale pentru stabilirea ordinii de prioritate elaborate de către fiecare unitate administrativ-teritorială în parte (consiliile locale fiind investite de lege să reglementeze la nivel local procedura de atribuire a locuințelor sociale); astfel, autoritățile publice locale beneficiază de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește stabilirea criteriilor de repartizare/acordare a locuințelor sociale, legiuitorul având în vedere în acest sens rolul acestora în ceea ce privește controlul fondului de locuințe sociale situate pe teritoriul unităților administrativ-teritoriale respective; în practică însă s-a constatat că marja de apreciere lăsată la latitudinea autorităților constituite la nivel local conduce de cele mai multe ori la apariția de discriminări, așa cum reiese și din jurisprudența Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării; astfel, neținându-se cont de faptul că accesul la locuința socială ar trebui să se facă cu prioritate pentru persoanele și familiile defavorizate, care trăiesc în condiții improprie, care au mulți copii, care au în grijă persoane cu dizabilități, de cele mai multe ori autoritățile locale își rezervă dreptul de a introduce criterii precum nivelul de studii corelate cu punctaje care dezavantajează și/sau exclud persoanele cu riscul cel mai mare de sărăcie și marginalizare, inclusiv solicitanții de etnie romă.

105.2. În hotărârile emise¹ de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării s-a constatat existența unei corelări între persoanele cu un nivel scăzut de educație, categoriile defavorizate² în sensul art. 4 din O.G. nr. 137/2000 și etnia romă, în condițiile în care datele statistice arată că această comunitate are un nivel scăzut de educație și se confruntă cu probleme grave locative și de sărăcie; astfel, având în vedere poziția de inegalitate a persoanelor aparținând comunității romă față de alte categorii de persoane privind posibilitățile de angajare pe piața muncii și implicit privind veniturile și nivelul de trai, Colegiul director al CNCD a decis că punctajul stabilit prin diverse Hotărâri de Consiliul Local pentru nivelul de educație (în vederea alocării de locuințe sociale) nu este proporțional cu scopul urmărit și are ca efect excluderea persoanelor cu un nivel scăzut de educație de la accesul lor la aceste locuințe, reprezentând o practică aparent neutră care dezavantajează romii, fără o justificare obiectivă; în consecință CNCD a recomandat ca pentru locuințele sociale, sistemul de punctaj ar trebui invers aplicat, în sensul în care să se acorde punctaj mai mare pentru cei cu un nivel mai scăzut de educație și mai mic pentru cei cu un nivel mai mare de educație.

105.3. Sintagma de "așezare informală" a fost introdusă în anul 2019, prin Legea nr. 151/2019 pentru completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, publicată în M.Of. nr. 623 din 26 iulie 2019, în același timp fiind stabilite în sarcina primarului mai multe obligații, prin inițierea și coordonarea de acțiuni/programe care să vină în sprijinul locuitorilor așezărilor informale, astfel încât așezările informale identificate să fie prioritare în cadrul acțiunilor și politicilor publice privind locuirea, accesul la infrastructură, sănătatea publică și siguranța persoanelor. Experții³ în locuire definesc *locuințele informale* ca locuințe dezvoltate spontan, pe terenuri care nu au funcțiuni de locuire reglementate urbanistic, situate de obicei la periferia localităților urbane sau rurale, în care locuitorii nu au un drept de deținere legală asupra terenurilor și locuințelor pe care le-au construit și le ocupă; așezările informale cuprind locuințe improvizate, realizate din materiale recuperate, și/sau locuințe realizate din materiale de construcții convenționale, iar prin localizarea și caracteristicile socio-demografice generează excluziune, segregare și marginalizare social; prin situarea în zone de risc natural (alunecări de teren, zone inundabile) sau biologic (gropi de gunoi), unele așezări informale sau părți din cadrul acestora, pun în pericol siguranța și chiar sănătatea locuitorilor lor.

105.4. Situația comunității de romi din România în domeniul locuirii – date statistice. Legătura dintre romi și așezările informale:

¹ Hotărâre nr. 511-2016, petent Centrul European al Romilor; Hotărâre nr. 519-2017, petent Centrul European al Romilor; Hotărâre nr. 531-2017, petent Fundația Desiree

² Articolul 4 din O.G. nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare: "În înțelesul prezentei ordonanțe, categorie defavorizată este acea categorie de persoane care fie se află pe o poziție de inegalitate în raport cu majoritatea cetățenilor datorită diferențelor identitare față de majoritate, fie se confruntă cu un comportament de respingere și marginalizare."

³ Ghid de acțiune pentru autoritățile administrației publice locale, realizat în cadrul proiectului „No man`s land: „Locuirea informală în comunitățile de romi - recunoaștere, responsabilitate și soluții commune”, 2019

- conform unui raport⁴ al Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației din anul 2022, în cele 207 așezări informale pentru care există date (*sursa: date raportate MDLPA de către UAT-uri pe teritoriul cărora au fost identificate așezări informale în perioada iulie 2021-aprilie 2022*), au fost identificate 8830 de gospodării, dintre care un număr de 7441 de gospodării aparțin romilor (după etnia capului gospodăriei); conform informațiilor centralizate, distribuția pe etnii a populației rezidente în așezările informale identificate arată că populația de etnie romă este majoritară (76%), iar populația de etnie română are o pondere de 16%; populația de etnie maghiară reprezintă 6% din totalul populației din aceste așezări;

- conform unui studiu⁵ realizat de I.N.C.D.URBANINCERC în anul 2014 la inițiativa Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, peste 64.000 de familii locuiesc în așezări informale (aproximativ 49.338 gospodării), astfel de așezări informale găsindu-se, răzleț, pe tot teritoriul României atât în mediul rural, cât și în cel urban, aproape jumătate dintre localitățile din România având cel puțin o așezare informală;

- conform unui studiu⁶ efectuat în anul 2019 de către IRES, locuirea romilor din România este mult în urma standardelor de locuire naționale și mult sub media tuturor indicatorilor statistici; astfel, deși numărul mediu de copii este de 3 ori mai mare decât în cazul românilor, 61% dintre romi locuiesc în 1-2 camere, față de 43% în cazul majoritarilor; 50% dintre majoritari au 3-4 camere, în timp ce în cazul romilor pondere este de numai 34%; 45% dintre romi locuiesc în spații sub 50mp, față de numai 29% în cazul populației majoritare; proporția locuințelor racordate la apă curentă, gaze, canalizare, apă caldă, termoficare este dublă în cazul populației majoritare față de cea a romilor;

- potrivit unui raport⁷ din anul 2018 al FRA, România se numără printre țările în care 80% dintre romi trăiesc sub pragul riscului de sărăcie; 1 rom din 3 trăiește într-o locuință fără apă curentă; 1 rom din 10 trăiește într-o locuință fără curent electric; 1 rom din 4 și 1 copil rom din 3 trăiesc într-o gospodărie în care un membru al familiei a mers la culcare flămând cel puțin o dată în ultima lună.

105.5. Situația comunității de romi din România în domeniul educației – date statistice:

- conform unui studiu⁸ efectuat în anul 2019 de către IRES, peste 50% din romii adulții au sub 8 clase absolvite, în condițiile în care ponderea românilor în aceeași situație este de numai 13%; diferența se menține și în cazul liceului absolvit (36% români, 11% romi) și este mult mai mare în cazul studiilor universitare (22% români și 2% romi); competențe de scris/citit sunt semnificativ mai mici în cazul romilor față de majoritari

⁴ Raport privind așezările informale din România, MDLPA, 2022

⁵ "Analiză privind așezările informale din România - evaluarea situației actuale în vederea formulării unor reglementări și instrumente de intervenție", Institutul National de Cercetare-Dezvoltare in Constructii, Urbanism si Dezvoltare Teritoriala Durabila URBAN-INCERC, 2014

⁶ Studiu comparativ a nevoilor comunităților de romi în contextul stabilirii priorităților strategice de intervenție pentru incluziunea socială a acestora, IRES, 2019

⁷ Raportul EU-MIDIS II - Second European Union Minorities and Discrimination Survey Main results, FRA, 2017

⁸ Studiu comparativ a nevoilor comunităților de romi în contextul stabilirii priorităților strategice de intervenție pentru incluziunea socială a acestora, 2019, IRES

(84% români, 50% romi în cazul scrisului și 86% români, 53% romi în cazul cititului); distanța se păstrează și în cazul competențelor ITC (65% români, 31% romi); cifrele sunt în creștere față de 2012, când numai pe ITC aveam 40% români, 16% romi; deși sunt creșteri față de 2012 (6% romi, 19% români), în ceea ce privește urmarea unui curs de formare profesională, în 2018 există o diferență de 24% între romi (15%) și români (39%);

- conform aceleiași cercetări IRES din anul 2019, două treimi dintre etnicii romi fie nu au absolvit nici o clasă, fie au absolvit maxim studiile gimnaziale, o pondere de cinci ori mai ridicată decât cea a majoritarilor; decalajul se păstrează și în cazul studiilor liceale absolvite, ponderea majoritarilor care au finalizat studiile liceale fiind de trei ori mai ridicată decât cea a etnicilor romi; studiul indica că jumătate dintre persoanele de etnie romă cu cel mult 8 clase absolvite fie nu știau să scrie, fie aveau mari dificultăți de scriere; de asemenea s-a constatat că un procent de 52% dintre romi aveau venituri sub 1500 lei, în timp ce numai 24% dintre majoritari declarau că se află sub acest prag și doar 15% dintre romi aveau venituri peste 2000 de lei, comparativ cu 52% dintre majoritari ce depășeau acest prag;

- potrivit unui studiu⁹ realizat de Banca Mondială în anul 2014, romii au rate scăzute de absolvire a învățământului secundar; învățământul secundar din România durează patru ani: clasele 9 și 10 (ciclul secundar inferior) sunt obligatorii, în timp ce clasele 11 și 12 (ciclul secundar superior) nu sunt; deloc surprinzător, doar 10% din adulții romi (25-64 de ani) au absolvit toate cele 4 clase de liceu, în contrast evident cu 58% din neromii care locuiesc în vecinătate și chiar o rată mai ridicată de absolvire a populației generale; ratele de absolvire sunt deosebit de scăzute în rândul femeilor rome; diferența dintre înscrierile de romi și ne-romi crește și mai mult în rândul tineretului: doar 18% dintre fetele rome și 29% din băieții romi din grupul de vârstă 16-19 sunt încă înscriși la școală și doar 23% din tineretul de etnie romă ajunge în clasele superioare de liceu (comparativ cu 83% ne-romi); există și alți indicatori privind calificările profesionale care îndrumă în aceeași direcție: competențele de operare pe calculator și participarea la formări profesionale sunt întâlnite la jumătate din romi comparativ cu vecinii ne-romi; diferențele semnificate privind dezvoltarea timpurie și educația copiilor duc la șanse mai puține pentru romi pe piața muncii;

- potrivit unui alt studiu¹⁰ realizat de Banca Mondială în anul 2012, doar 37% din copiii de etnie romă în vârstă de 3-6 ani sunt înscriși în învățământul preșcolar, comparativ cu 77% pentru copiii ne-romi; chiar dacă mai mult de 80% dintre părinții romi declară că doresc ca ai lor copii să finalizeze cel puțin învățământul secundar, mai mult de 75% dintre acești copii nu merg la liceu;

- conform unei lucrări¹¹ din anul 2011, doi din zece copii romi nu merg la școală și unul din șase părinți romi explică prezența scăzută la școală făcând referire la discriminarea etnică;

⁹ Studiul "Ce este necesar pentru realizarea incluziunii romilor din România?", Banca Mondială, 2014

¹⁰ Studiul "Toward an equal start: closing the early learning gap for Roma children in Eastern Europe", p.12, The World Bank, 2012

¹¹ "Participare, absenteism școlar și experiența discriminării în cazul romilor din România", Laura Surdu (coord.), Enikő Vincze, Marius Wamsiedel, București, Vanemonde, 2011

- în conformitate cu datele recensământului populației¹² din anul 2011, ponderea etnicilor romi care nu au absolvit nicio școală era de 14%, în timp ce ponderea etnicilor români era de 1% din totalul persoanelor considerate analfabete, aproape 30% din persoanele analfabete de la nivelul țării aparținând minorității romi; în schimb, dacă ponderea populației majoritare cu studii superioare era de 15%, ponderea etnicilor romi care absolviseră studii superioare era sub 1%.

105.6. Comunitățile de romi marcate de sărăcie. Romii, categorie defavorizată:

- conform Strategiei Naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015–2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului României nr. 383/2015 (p. 24), „Pe baza pragului național al sărăciei absolute determinat în baza consumului din anul 2013, cetățenii de etnie romă sunt expuși unui risc de sărăcie de zece ori mai mare decât restul populației. În timp ce rata calculată pentru populația de etnie romă a fost de 33%, rata sărăciei pentru restul populației a fost de 3,4%. Îngrijorător este faptul că riscul de sărăcie este extrem de mare pentru copiii romi – rata de sărăcie în cazul lor este de 37,7%, în timp ce rata națională a sărăciei este de doar 4,3%.”

105.7. Fenomenul discriminării romilor pe teritoriul Uniunii Europene

- conform unui raport¹³ FRA din anul 2019, romii continuă să se confrunte cu discriminare din cauza etniei în ceea ce privește accesul la educație, la locuri de muncă, la asistență medicală și la locuințe; în anul 2018 au continuat să fie semnalate cazuri de discriminare și infracțiuni motivate de ură, confirmând faptul că ura împotriva romilor rămâne un obstacol important în calea incluziunii acestora; conform datelor FRA, situația socială și economică a romilor din întreaga UE s-a schimbat foarte puțin, ceea ce subminează eforturile naționale și ale UE de a atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), mai ales obiectivul 10 cu privire la reducerea inegalităților în interiorul țărilor și, mai specific, ținta 10.3 privind asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor;

- potrivit unui raport¹⁴ publicat de către Consiliul Europei în anul 2012: *“Multe mii de romi, pe tot cuprinsul Europei, nu sunt sau nu au fost niciodată școlarizați, sau au părăsit școala cu o educație foarte limitată. În unele țări, faptul că romii și nomazii nu au documente personale are un impact negativ la înscrierea în școli. Lipsa transportului public sau a fondurilor pentru acesta, terorizarea (bullying) rasistă, precum și lipsa rechizitelor școlare reprezintă obstacole suplimentare pentru elevii romi care încearcă să urmeze o școală. Romii care trăiesc în așezări informale sau pe spații care nu le aparțin, ca și cei care stau în locuințe recunoscute legal, nu au siguranța duratei de folosire a locuinței. Lipsa recunoașterii efective a folosirii spațiului în care locuiesc conduce direct la amenințarea cu evacuare forțată. (...) Comisarul a subliniat că dreptul romilor de a trăi în locuințe adecvate, în conformitate cu standardele legale internaționale, trebuie să fie garantat. Trebuie asigurate așezărilor de romi toate utilitățile publice, apă, electricitate, colectarea gunoiului și întreținerea drumurilor de*

¹² Recensământul populației și locuințelor, 2011

¹³ Raportul FRA (Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene) privind drepturile fundamentale, 2019

¹⁴ Raportul “Drepturile Omului pentru Romi și Nomazi în Europa”, Consiliul Europei, 2012

acces. *Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei asupra îmbunătățirii condițiilor de locuire pentru romii și nomazii din Europa a cerut o revizuire a legislației, a politicilor și a practicilor în domeniul locuirii, pentru eliminarea tuturor dispozițiilor sau practicilor administrative care rezultă în discriminare directă sau indirectă a romilor. Într-un număr de țări, romilor și nomazilor li se refuză angajarea – din motive discriminatorii, legate de etnicitate sau de percepția asocierii cu grupuri sau comunități de romi sau nomazi. Experiențele din Europa arată, de asemenea, că romii angajați au mai multe șanse să fie discriminați la locul de muncă. Discriminarea îi afectează și pe romii educați, care sunt împiedicați să progreseze. În întreaga Europă, deși percepțiile discriminării sunt larg răspândite, datele lipsesc, în parte pentru că discriminarea de pe piața muncii este adesea ascunsă. Discriminarea rasială și etnică pe piața muncii contravine Cartei sociale europene, precum și Directivei privind egalitatea dintre rase a Uniunii Europene. Măsurile de rezolvare a șomajului la romi și nomazi trebuie să includă asistența pentru victimele discriminării atunci când acestea își cer drepturile.”*

106. Colegiul director a analizat petiția având în vedere elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, potrivit definiției discriminării indirecte.

107. Astfel se poate considera discriminare indirectă:

- o diferențiere bazată pe o practică aparent neutră;
- care dezavantajează persoane pe baza unui criteriu;
- care atinge un drept;
- fără o justificare obiectivă.

108. Colegiul director constată că romii, din punctul de vedere al accesului la o locuință socială, se află în situație analoagă cu alte persoane din grupuri vulnerabile.

109. Dreptul de a beneficia de locuință este prevăzut de legislația națională specifică (spre exemplu *Legea nr. 114/96*), fiind în același timp direct corelat cu dreptul constituțional privind nivelul de trai, respectiv dreptul la viață de familie asigurat prin art. 8 al *Convenției europene a drepturilor omului*, în a cărei aplicare CEDO a arătat în mod constant că statele nu au doar o obligație negativă, dar și una pozitivă.

110. Dreptul la locuință este recunoscut într-o serie de instrumente internaționale privind drepturile omului.¹⁵ Articolul 25 din Declarația Universală a Drepturilor Omului recunoaște dreptul la locuință ca parte a dreptului la un nivel de trai adecvat. Orice persoană are dreptul la un nivel de trai adecvat pentru sănătatea și bunăstarea sa și a familiei sale, inclusiv la hrană, îmbrăcăminte, locuință și îngrijire medicală și la serviciile sociale necesare, precum și dreptul la securitate în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau altă lipsă de existență în circumstanțe independente de controlul său.

¹⁵Articolul 11(1) din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (ICESCR) garantează, de asemenea, dreptul la locuință ca parte a dreptului la un nivel de trai adecvat. În dreptul internațional al drepturilor omului, dreptul la locuință este considerat drept un drept independent. Acest lucru a fost clarificat în Comentariul general nr. 4 din 1991 privind locuința adecvată de către Comitetul ONU pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale. Comentariul general oferă o interpretare autorizată a dreptului la locuință în termeni juridici conform dreptului internațional.

111. În ceea ce privește acordarea locuințelor sociale, conform susținerilor părții reclamate Colegiul director reține că Primăria Municipiului Baia Mare a demonstrat că a acordat locuințe sociale grupurilor vulnerabile, din datele statistice puse la dispoziția CNCD rezultând că blocurile de locuințe sociale din Municipiul Baia Mare sunt ocupate în proporție de 73% de romi, în cele 4 blocuri de locuințe funcționale locuind 256 de familii de romi, față de 92 de familii de români.

112. Analizând situația faptică, Colegiul director reține că rezultatul în ansamblu a tuturor criteriilor și a punctajelor aferente stabilite prin *Hotărârea Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016* pentru stabilirea priorității la obținerea unei locuințe sociale nu este defavorabil pentru comunitatea romă din municipiul Baia Mare (procentul de acordare a respectivului tip de locuințe persoanelor de etnie romă fiind de peste 70%), astfel că membrii Colegiul director constată că faptele sesizate nu reprezintă fapte de discriminare în ceea ce privește primul capăt de cerere (legat de criteriul specific „*studii absolvite cu diploma*”).

113. Cu toate acestea, ținând cont de concluziile studiilor și rapoartelor cu privire la situația per ansamblu a nivelului de educație al indivizilor din comunitatea romă, Colegiul director recomandă Unității Administrativ-Teritoriale Baia Mare să colecteze date statistice comparative privind numărul romilor și numărul persoanelor din alte categorii vulnerabile care a obținut punctajul de 30 de puncte la criteriul specific „*studii absolvite cu diploma*” pentru realizarea unui studiu de impact, iar în cazul în care reiese că proporția celor care au primit punctajul respectiv este semnificativ mai mică la romi față de restul beneficiarilor, să ajusteze corespunzător punctajul de 30 de puncte acordat pentru *studii universitate și/sau postuniversitare*.

114. În ceea ce privește al doilea capăt de cerere (lipsa introducerii condiției “ocupant al unei locuințe informale în cadrul criteriului specific “condițiile de locuit ale solicitantului”), Colegiul director constată că faptele sesizate reprezintă fapte de discriminare (discriminare indirectă), neacordarea unui punctaj pentru situația solicitanților proveniți din așezări informale având ca efect direct dezavantajarea persoanelor de etnie romă la obținerea unei locuințe sociale și îngrădirea dreptului la locuire.

115. În acest sens, Colegiul director reține că, atâta timp cât legiuitorul român a recunoscut așezările informale ca și o formă de locuire (conform prevederilor Legii nr. 151/2019 pentru completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul), conferind o formă de recunoaștere legală a domiciliului celor care locuiesc în astfel de așezări, dar și ținând cont de faptul că pentru acordarea unei locuințe sociale legea impune luarea în considerare a condițiilor de locuit, revine unităților administrativ teritoriale obligația de a introduce în hotărârile de consiliu local pentru stabilirea priorității toate condițiile de locuit statuate de lege, punctând astfel inclusiv locuința informală.

116. Ca urmare a celor mai sus menționate, Colegiul director respinge ca nefondate susținerile părții reclamate potrivit căroră “*prin simplul fapt că nu este inserat în mod expres, în rândul criteriilor de acordare a unei locuințe sociale, sintagma “persoane fără adăpost care locuiesc informal” nu înseamnă că aceste persoane sunt înlăturate de la acest drept, la analiza criteriului de locuire, acesta fiind asimilat cu unul*

dintre criteriile în vigoare, primind astfel punctajul aferent.”, constatând că nepunctarea condițiilor de locuit pentru locuințe informale are ca efect dezavantajarea nejustificată a solicitanților-persoane din comunitatea de romi din localitate față de alți solicitanți.

117. Colegiul director constată că acordarea de locuințe sociale de către autoritatea publică locală intră în sfera serviciilor publice administrative și că dezavantajarea persoanelor de etnie romă la repartizarea locuințelor sociale reprezintă refuz de a închiria un imobil cu destinație de locuință și refuz de a acorda drepturi și facilități, fiind astfel incidente prevederile art. 10 lit. a) și h) din O.G. nr. 137/2000 (prin practica sa, Colegiul director arătând în mod repetat că termenul de „refuz” trebuie interpretat larg, în sensul în care nu doar refuzul explicit trebuie sancționat, ci și cel tacit, de a nu modifica hotărârile de consiliu local care conțin prevederi discriminatorii).

118. Colegiul director aplică sancțiunea *Avertismentului* Municipiului Baia Mare, reprezentată prin primar, din următoarele rațiuni:

- discriminarea constatată este indirectă;
- prevederea legală privind recunoașterea și reglementarea așezărilor informale din România intrase în vigoare relativ recent (prin Legea nr. 151/2019 publicată în M.Of. nr. 623 din 26 iulie 2019) la momentul introducerii petiției.

119. Colegiul director ia măsura aplicării unei sancțiuni contravenționale având în vedere că, potrivit Legii nr. 215/2001, art. 61 alin. 2, prima obligație a primarului este de a asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ca umare conducătorul UAT Baia Mare ar fi trebuit să ia inițiativa modificării *Hotărârii Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016 pentru stabilirea priorității la obținerea unei locuințe sociale* în cel mai scurt timp de la modificarea legislației.

120. Colegiul director obligă reclamații să comunice un rezumat al prezentei hotărâri pe propria pagină de internet.

121. Pentru remedierea situației, Colegiul director recomandă modificarea *Hotărârii Consiliului Local al Baia Mare nr. 415/2016 pentru stabilirea priorității la obținerea unei locuințe sociale* prin includerea în cadrul criteriului legal “condițiile de locuit ale solicitantului” condiția ocupant al unei locuințe informale și acordarea unui punctaj aferent.

122. În ceea ce privește capătul de cerere privind acordarea locuințelor de serviciu (legat de criteriul specific *nivelul studiilor*), din susținerile părții reclamante Colegiul director reține că Primăria Municipiului Baia Mare urmărește atragerea unor specialiști cât mai bine pregătiți, cu un nivel al studiilor cât mai ridicat, pentru a oferi comunității locale, inclusiv minorităților, servicii publice de cea mai înaltă calitate.

123. Analizând situația faptică, Colegiul director reține că prin *Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Baia Mare nr. 433/2015 privind repartizarea și închirierea locuințelor de serviciu din fondul locativ al municipiului Baia Mare* partea reclamantă acordă locuințe de serviciu angajaților săi (care dețin cel puțin nivelul de studii solicitat pentru postul ocupat, în condițiile O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul administrativ și a legilor speciale) **indiferent de etnia acestora**, în baza unor criterii legale și specifice.

124. În acest sens Colegiul director reține că, pentru locuințele din fondul locativ, care nu au caracter de locuință socială, autoritatea publică locală poate stabili

anumite priorități, astfel că poate încuraja educația, poate promova modele pozitive prin acordarea unui punctaj mai mare pentru cei cu un nivel mai mare de educație.

125. Având în vedere cele sus-menționate, **Colegiul director constată că faptele sesizate nu reprezintă fapte de discriminare, neexistând legătură de cauzalitate între criteriu și faptă.**

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Se admite excepția de necompetență materială a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării invocată din oficiu, raportat la capătul de cerere referitoare la restabilirea situației anterioare discriminării.
2. Se respinge excepția tardivității introducerii petiției, ridicată de către partea reclamată;
3. Faptele sesizate (pct. 101.I) nu reprezintă discriminare, conform art. 2 alin. 1 al O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată; fapta este justificată obiectiv de un scop legitim și este proporțională cu scopul urmărit;
4. Fapta sesizată (pct. 101.II) reprezintă discriminare în conformitate cu art. 2 alin (1) coroborat cu art. 10 lit. a) și lit h) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
 - 4.1. Aplică părții reclamate sancțiunea Avertismentului, în conformitate cu art. 7 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor;
 - 4.2. Recomandă părții reclamate să inițieze modificarea *Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Baia Mare nr. 433/2015* pentru introducerea în cadrul criteriului “condițiile de locuit ale solicitantului” condiția “ocupant al unei locuințe informale” și acordarea unui punctaj afferent;
 - 4.3. Obligă reclamatul să publice pe pagina de internet a Primăriei Baia Mare un rezumat al prezentei hotărâri, conform art. 26 alin. 2 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată.
5. Faptele sesizate (pct. 101.III) nu reprezintă discriminare, conform art. 2 alin. 1 al O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată; lipsă legătură de cauzalitate între criteriu și faptă;
6. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

V. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul.

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 16.02.2022 au fost: ASZTALOS CSABA FERENC – Membru, DIACONU ADRIAN – Membru (online), GRAMA HORIA – Membru, HALLER ISTVÁN – Membru, JURA CRISTIAN – Membru, LAZĂR MARIA – Membru, MOȚA MARIA – Membru, OLTEANU CĂTĂLINA – Membru, POPA CLAUDIA SORINA – Membru (online)

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui C.N.C.D. nr. 138 din 24.03.2020.

**ASZTALOS Csaba Ferenc
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD**

Redactată și motivată C.O./S.M.D.

Data redactării: 10.08.2022

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată și Legii nr. 554/2000 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu